

VOORWOORD

Beste leerlingen,

Voor je ligt de "Examengids 5 havo 2021-2022".

Het is een naslagwerk met informatie over de gang van zaken in het examenjaar. Heb je na het lezen van deze gids toch nog vragen kom dan naar kamer 111, of stel ze aan je mentor.

Namens alle docenten van de 2^e fase wens ik je veel succes en ik hoop jullie op maandag 4 juli te kunnen feliciteren met het behalen van het havo-diploma.

Mevr. drs. Erna Mulder, afdelingsleider

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 - DATUMLIJST	5
HOOFDSTUK 2 - STUDEREN IN DE TWEEDE FASE	8
2.1 Studiecentrum	8
2.2 Inlooppuur afdelingsleider	8
2.3 Teamcoördinator	8
2.4 Examenvakken.....	8
HOOFDSTUK 3 - SCHOOLEXAMEN (SE).....	9
3.1 Programma van toetsing en afsluiting (PTA)	9
3.2 Herkansingsregeling SE	9
3.3 Het vak bewegingsonderwijs	10
3.4 Gedragsregels bij schoolexamens.....	10
3.6 Akkoordverklaring.....	11
HOOFDSTUK 4 - PTA / PTB PER VAK	12
4.1 aardrijkskunde	12
4.2 bedrijfseconomie	13
4.3 bewegen sport en maatschappij (BSM)	14
4.4 bewegingsonderwijs.....	15
4.5 biologie.....	16
4.6 Duits	17
4.7 economie	18
4.8 Engels.....	19
4.9 Frans	20
4.10 geschiedenis.....	21
4.11 kunst – beeldende vorming	22
4.12 kunst – muziek	23
4.13 natuurkunde.....	24
4.14 Nederlands.....	25
4.15 scheikunde.....	27
4.16 wiskunde A.....	28
4.17 wiskunde B.....	29
HOOFDSTUK 5 - REKENTOETS	30
HOOFDSTUK 6 – PROFIELWERKSTUK.....	31
HOOFDSTUK 7 - COMBINATIECIJFER	33
HOOFDSTUK 8 – EXAMENTRAINING	34
HOOFDSTUK 9 - CENTRAAL EXAMEN (CE).....	35
9.1 Rooster CE havo 2022 - eerste tijdvak.....	35
9.2 Rooster CE havo 2022 - tweede tijdvak.....	35
9.3 Toegestane hulpmiddelen bij CE	36
9.4 Regels bij CE.....	37
9.5 Herkansingsregeling CE	38

9.6 Mededelingen over de gang van zaken na het examen	38
HOOFDSTUK 10 - ZAK-/SLAAGREGELING	39

Bijlage:

Examenreglement 2021-2022

HOOFDSTUK 1 - DATUMLIJST

Alle belangrijke activiteiten in het examenjaar zijn in de datumlijst opgenomen, zodat je zo goed mogelijk kunt voorbereiden op het schoolexamen en centraal examen. Deze datumlijst dateert van 01-09-2021. Door onvoorziene omstandigheden kunnen er gedurende het schooljaar wijzigingen in de datumlijst optreden.

Op dagen dat je (school)examenactiviteiten hebt, is het niet mogelijk om verlof te krijgen voor bijvoorbeeld een rijexamen of het bezoek van een Open dag.

september 2021		
week 35	di 31-08	start schooljaar mentoruur
	wo 01-09	HPC zomerspelen
	do 02-09	LOB-activiteit
	wo 01-09 & do 02-09	startdagen PWS
	vr 03-09	start lessen
week 37	wo 15-09	uiterlijk 11 uur: aanvragen herkansing SE1
oktober 2021		
week 40	ma 04-10	lesvrije dag 19.30 uur algemene ouderavond
	di 05-10	herkansing SE1 (2 toetsen)
week 42	di 19-10	PWS tussenpresentatie
week 43	ma 25-10 t/m vr 29-10	herfstvakantie
november 2021		
week 44	ma 01-11	huiswerkvrij
week 45	di 09-11	na 12.50 uur studievrij/keuzelessen via rooster
week 45 & 46	wo 10-11 t/m wo 17-11	SE-week 2
week 47	do 25-11	HPC Businessday
december 2021		
week 48	ma 29-11 t/m do 02-12	voortgangsvergaderingen
	di 30-11	PWS versie 1 inleveren
	wo 01-12	uiterlijk 11 uur: aanvragen herkansing SE2
week 49	di 07-12	herkansing SE2 PWS versie 1 retour

	do 09-12	leerling- en oudergesprekken vanaf 16.00 uur
week 50	di 14-12	16 uur leerling- en oudergesprekken
	vr 17-12	PWS definitieve versie inleveren
week 51	di 21-12	PWS dag 19.30 presentatie profielwerkstukken
	do 23-12	HPC-dag
	vr 24-12	10 uur kerstontbijt
week 52	ma 27-12 t/m vr 31-12	kerstvakantie
januari 2022		
week 1	03-01 t/m 07-01	kerstvakantie
week 2	ma 10-01	huiswerkvrij PWS definitieve beoordeling
	do 13-01	lesvrij
week 3	di 18-01	na 12.50 uur studievrij/keuzelessen via rooster
week 3&4	wo 19-01 t/m wo 26-01	SE-week 3
februari 2022		
week 5	ma 31-01	kijk- en luistertoets Duits
	di 01-02	kijk- en luistertoets Engels
	wo 02-02	kijk- en luistertoets Frans
week 6	ma 07-02	lesvrij
	di 08-02	huiswerkvrij
	wo 09-02	uiterlijk 11 uur: aanvragen herkansing SE3
week 7	ma 14-02 t/m vr 18-02	voortgangvergaderingen
	di 15-02	herkansing SE3
week 8	ma 21-02 t/m vr 25-02	werkweek Londen
	di 22-02	leerling- oudergesprekken vanaf 16.00 uur
maart 2022		
week 9	ma 28-02 t/m vr 04-03	voorjaarsvakantie
week 10	ma 07-03	huiswerkvrij
	di 08-03	leerling- oudergesprekken vanaf 16.00 uur

week 12	di 22-03	na 12.50 uur studievrij/keuzelessen via rooster
week 12 & 13	wo 23-03 t/m wo 30-03	SE-week 4
april 2022		
week 14	wo 06-04	Einduitvoering examen muziek
	do 07-04	Uiterlijk 11 uur: aanvragen herkansing SE4
week 15	di 12-04	herkansing SE4
	do 14-04	lesvrijdag
	vr 15-04	Goede vrijdag: lesvrij
week 16	ma 18-04	Tweede paasdag: lesvrij
	di 19-04	akkoordverklaring en voorlopige cijferlijst
	di 19-04 t/m vr 22-04	examentraining
week 17	ma 25-04 t/m vr 29-04	vakantie
mei 2022		
week 18	ma 02-05 t/m 06-05	vakantie
week 19	ma 09-05 t/m wo 11-05	examentraining
week 19,20 & 21	do 12-05 t/m wo 25-05	CE 1 ^e tijdvak
juni 2022		
week 24	wo 15-06	Bekendmaking normen CE 1 ^e tijdvak 16 uur afgewezen leerlingen komen naar school 18 uur geslaagde leerlingen komen naar school
	do 16-06	uiterlijk 11 uur: aanvragen deelname CE 2 ^e tijdvak
week 25	ma 20-06 t/m do 23-06	CE 2 ^e tijdvak
juli 2022		
week 26	vr 01-07	Bekendmaking normen CE 2 ^e tijdvak
week 27	ma 04-07	19.30 uur diploma-uitreiking

HOOFDSTUK 2 - STUDEREN IN DE TWEEDE FASE

2.1 Studiecentrum

Het HPC beschikt over een ruime, goed geoutilleerde studieruimte voor leerlingen van havo en vwo. De roosters van leerlingen in de 2e fase bevatten tussenuren; leerlingen hebben een individueel rooster. Tijdens tussenuren kunnen leerlingen gebruik maken van het studiecentrum om aan hun huiswerk te werken.

2.2 Inloopuur afdelingsleider

De afdelingsleider is mevrouw Erna Mulder. Als je vragen hebt kun je bij haar terecht op kamer 111. Als lid van de directie zit zij echter vaak in overleg. Daarom is er een inloopuur voor leerlingen: ieder dinsdag het 3^e lesuur. Dan zit mevrouw Mulder in ieder geval op kamer 111 en kun je binnenlopen om iets te bespreken of een afspraak met haar te maken. Op andere momenten als ze op haar kamer aanwezig is, kun je natuurlijk ook bij haar binnenlopen.

2.3 Teamcoördinator

De teamcoördinator van de havo is mevrouw Ulli Bakker. Leerlingen kunnen bij haar terecht voor:

- ziek melden tijdens de schooldag
- vrij vragen voor bezoek open dagen, familieomstandigheden ,etc
- ophalen van telefoons die ingenomen zijn (vanaf 16 uur)
- vragen over PWS

Je kunt mevrouw Bakker vinden op kamer 118.

2.4 Examenvakken

Vakken met alleen schoolexamen

bewegen sport en maatschappij (BSM)
bewegingsonderwijs
culturele en kunstzinnige vorming (CKV)
godsdienst-levensbeschouwing
maatschappijleer

Vakken met schoolexamen en centraal examen

aardrijkskunde
bedrijfseconomie
biologie
Duits
economie
Engels
Frans
geschiedenis
kunst - beeldende vorming
kunst - muziek
natuurkunde
Nederlands
scheikunde
wiskunde A
wiskunde B

HOOFDSTUK 3 - SCHOOLEXAMEN (SE)

3.1 Programma van toetsing en afsluiting (PTA)

- Elke leerling werkt gedurende de Tweede Fase aan zijn of haar schoolexamen waarvan het programma en de resultaten verwerkt worden in het examendossier. Datgene wat de leerling precies moet doen en hoe de resultaten worden gewogen voor dit schoolexamen, wordt vastgelegd in het programma van toetsing en afsluiting (PTA).
- SE-toetsen in de examenklassen vinden plaats in de SE-weken.
- De examinerator drukt zijn oordeel over kennis, inzicht en vaardigheid van een kandidaat voor de toetsen van het schoolexamen, de praktische opdrachten en het profielwerkstuk uit in een cijfer. Daartoe gebruikt hij een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10, met de daartussen liggende cijfers met één decimaal.
- Handelingsdelen worden beoordeeld met "voldoende" of "goed".
- Het profielwerkstuk wordt voor de kerstvakantie in het examenjaar afgesloten.
- Kandidaten die een praktische opdracht/het PWS inleveren na de uiterste inlevertermijn krijgen eenmalig een tweede inleverdatum. Als de praktische opdracht/het PWS ook bij de tweede datum niet wordt ingeleverd, wordt dit aangemerkt als een onregelmatigheid. (zie bijlage 1: examenreglement)
- Indien een kandidaat het schoolexamen niet conform de eisen in het PTA heeft afgerond vóór de aanvang van het centraal examen, mag de leerling niet deelnemen aan het centraal eindexamen.
- In alle gevallen waarin het PTA en de in het reglement gestelde regels niet voorzien, beslist de rector.
- Het programma van toetsing en afsluiting treedt in werking met ingang van 1 oktober 2021. Kandidaten ontvangen hiervan een exemplaar. Ieder jaar wordt dit programma van toetsing en afsluiting bijgesteld en aangevuld.

3.2 Herkansingsregeling SE

Herkansing

- In het PTA staat aangegeven welke schoolexametoetsen herkansbaar zijn.
- Alle schriftelijke toetsen die afgenomen worden in de SE-week zijn herkansbaar.
- Mondelinge toetsen zijn niet herkansbaar.
- Luistertoetsen zijn herkansbaar, maar kunnen alleen herkanst worden na SE-week 4.
- Een toets voor het schoolexamen mag herkanst worden onafhankelijk van het behaalde cijfer.
- Een schoolexametoets mag maximaal éénmaal herkanst worden.
- Het hoogste cijfer telt.
- Iedere leerling heeft vier* herkansingen en één extra herkansing indien een kijk-/luistertoets herkanst wordt na SE-week 4:

- Na SE-week 1 -> één herkansing SE1
  - Na SE-week 2 -> één herkansing SE2
  - Na SE-week 3 -> één herkansing SE3
  - Na SE-week 4 -> één herkansing SE4
  - Na SE-week 4 -> extra herkansing indien een kijk-/luistertoets herkanst wordt
- *Als je tijdens de herkansing afwezig bent, vervalt het recht op herkansing.

Extra Herkansing SE1 i.v.m. situatie rond Coronavirus

SE-week 1 vond plaats in H4 aan het einde van het schooljaar 2020-2021. Omdat de crisis rond het Coronavirus nadelige invloed had op de onderwijssituatie is in overleg met de MR de herkansingsregeling voor SE1 verruimd: leerlingen mogen uit SE-week 1 twee SE's herkansen. De herkansing SE1 vindt plaats op 5 oktober 2021.

Aanvragen herkansing

Een herkansing voor een schoolexamen wordt digitaal via Magister aangevraagd.

- Aanvraag herkansing SE1-> 15 september 2021 uiterlijk 11 uur
- Aanvraag herkansing SE2-> 01 december 2021 uiterlijk 11 uur
- Aanvraag herkansing SE3-> 09 februari 2022 uiterlijk 11 uur
- Aanvraag herkansing SE4-> 07 april 2022 uiterlijk 11 uur

Vrijstelling voor gezakte kandidaten

Een leerling die voor de tweede keer in 5 havo zit, krijgt vrijstelling voor:

- praktische opdrachten indien 6,0 of meer gehaald is.
- profielwerkstuk indien het PWS met 6,0 of meer beoordeeld is.

Als een leerling geen gebruik maakt van vrijstelling vervalt het oude cijfer en telt het nieuwe cijfer.

3.3 Het vak bewegingsonderwijs

Om deel te kunnen nemen aan het Centraal Examen moet het vak bewegingsonderwijs afgesloten worden met "voldoende" of "goed". Indien een leerling hieraan niet voldoet is toelating tot het examen niet mogelijk.

Indien een leerling door blessures en/of ziekte lessen mist, neemt hij contact op met de afdelingsleider, mevrouw Erna Mulder. In overleg met de docent bewegingsonderwijs wordt bepaald welke vervangende opdrachten de leerling krijgt, zodat de leerling het vak bewegingsonderwijs met een voldoende kan afsluiten.

3.4 Gedragsregels bij schoolexamens

- Tijdens het uitdelen van de opgaven en het maken van het werk heerst er rust in het lokaal.
- Opgaven en uitwerkingen mogen gedurende de loop van de toets niet buiten het lokaal gebracht worden.
- Na afloop worden opgaven en uitwerkingen ingeleverd bij de toezichthouder.
- Het is leerlingen niet toegestaan het lokaal tussentijds te verlaten. Dit mag alleen na afloop van de voor het betreffende werk beschikbaar gestelde tijd. (Dus ook niet na afloop van het eerste toetsuur)
- Mobiele telefoons en smartwatches mogen niet binnen handbereik van de leerlingen zijn. (Dus niet op zak, in het etui of in de tas)

- Leerlingen met tijdverlenging krijgen 20 minuten extra tijd bij een toets van 100 minuten.
- Toetsen mogen niet met potlood gemaakt worden. Het gebruik van correctievloeistof is niet toegestaan.

3.5 Afwezigheid bij schoolexamens

Verplichte aanwezigheid

Je bent verplicht tijdens toetsen van het schoolexamen aanwezig te zijn. Alleen door ziekte of om andere zwaarwegende redenen kan de afdelingsleider je toestaan om een of meer toetsen te verzuimen. Een afspraak bij de tandarts, deelnemen aan een meeloopdag, etc. worden niet als zwaarwegende redenen aangemerkt.

Ziekte

Als je ziek bent terwijl je een SE-toets moet maken, neem je voordat het schoolexamen begint contact op met de school.

Telefoonnummer 0488-451544.

Je meldt je afwezigheid in verband met ziekte bij mevrouw Erna Mulder, afdelingsleider.

In geval van aantoonbare langdurige ziekte maakt de kandidaat een afspraak met de afdelingsleider om te bespreken op welk moment de SE-toetsen ingehaald worden.

Ongeoorloofde afwezigheid

Als je tijdens een SE-toets geoorloofd afwezig bent, kun je de gemiste SE-toets inhalen. Het tijdstip van inhalen wordt bepaald door de afdelingsleider. In geval van ongeoorloofde afwezigheid geldt het inhalen van de SE-toets als een herkansing.

Te laat komen

Als je te laat komt bij een SE-toets mag je binnen 15 minuten na aanvang nog worden toegelaten. De eindtijd van de SE-toets blijft staan; je krijgt de verloren tijd niet terug. Kom je meer dan 15 minuten te laat, dan word je niet meer binnengelaten: je bent dan ongeoorloofd afwezig.

3.6 Akkoordverklaring

Na SE-week 4 in week 16 krijgt de leerling de cijferlijst met de behaalde SE-cijfers en het gemiddelde SE-cijfer per vak. Deze cijfers worden door de leerling gecontroleerd en van een handtekening voorzien. Na het tekenen voor akkoord kan de leerling niet meer terugkomen op het behaalde cijfer. De cijferlijsten worden in het examendossier van de leerling bewaard. Een getekende akkoordverklaring is nodig om deel te mogen nemen aan het Centraal Examen.

HOOFDSTUK 4 - PTA / PTB PER VAK

4.1 aardrijkskunde

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4(SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Arm en Rijk (Over) leven in Europa	AB C	Arm en Rijk H1 en H2 Europa H1, H2, H3 en H4	T	S	15	100	SEW1 in H4	ja
2	Wonen in Nederland en Systeem Aarde	AE C	Wonen H1 EN H2 Aarde H1-4	T	S	25	100	SEW2	ja
3	PO Leefbaarheid	A E F	Aangereikt PO materiaal en het boek Wonen in Nederland H3 en H4.	PO	S D M P	20		P1 P2	nee
4	Brazilië Arm en Rijk	AD B	Brazilië H1, H2, H3, H4, H5 Arm en Rijk H3 en H4	T	S	40	100	SEW4	ja
5	Ondersteunende (diagnostische-) toetsen/ opdrachten mhoo de SE/CE voorbereiding dienen naar behoren en met voldoende inzet te worden gedaan. 0, 1 of maximaal 2.	A B C D E F		H	M P S	-		P1 P2	nee
				Vrijstelling voor gezakte kandidaten PO Leefbaarheid indien de eerste keer een 6.0 of hoger is gehaald.					

4.2 bedrijfseconomie

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging n procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4(SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Interne organisatie & Personeelsbeleid; Investeren en financieren	C en D	H14; H16 t/m 20	T	S	20	100	SEW1 in H4	ja
2	Marketing; Financieel Beleid	E en F	H21 t/m 24; H25 t/m 27	T	S	25	100	SEW2	ja
3	Financieel beleid; Van persoon naar rechtspersoon; Keuzeonderwerp	F, B en H	H28 t/m 30; H9 t/m 11 (herhalen)	T	S	25	100	SEW3	ja
4	Verslaggeving	G	H31 t/m 35	T	S	30	100	SEW4	ja
5	Basisvaardigheden *)	A	H4 (Excel)	H **)	D	0	50	P2	ja
*) Domein A , Vaardigheden, komt bij elk SE in havo5 aan de orde **) Handelingsdeel dient met een voldoende te worden afgesloten				Vrijstelling voor gezakte kandidaten geen					

4.3 bewegen sport en maatschappij (BSM)

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging _{in} procenten (totaal = 100%)	Duur _{in} minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4(SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	PTA HAVO 4 BSM					59			nee
2	Trainingsleer : bewegen en gezondheid	D	Boek trainingsleer duurconditie	T	S	6	100	SWE2	ja
3	Handbal	B		PO	P	3		P1	nee
4	Badminton	B		PO	P	3		P2	nee
5	Sportverenigingsopdracht	A/C		PO	S	4		P1	nee
6	Bewegen op muziek Videodansclip	B/C		PO	P	6		P2	nee
7	Unihockey	B		PO	P	3		P1	nee
8	Volleybal teamopdracht	A/C		PO	P	3		P2	nee
9	Trainingsprogramma Duurconditie	D	lessen en logboek trainingsprogramma	PO	P	3		P1	nee
10	Lesgeven aan eigen groep	A/C		PO	P	2		P1 P2	nee
11	Clinics : Outdoor activiteiten	B		H	P	0		P2	nee
12	Eindgesprek	E		T	M	8		P2: week 12-13-14	nee
13	Vervangende opdrachten (daar waar van toepassing)			PO	D/P/S			P1 P2	nee
				Vrijstelling voor gezakte kandidaten: ja, indien eindcijfer 6,0 of meer					

4.4 bewegingsonderwijs

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4(SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Sportoriëntatie : 5 keuzeonderdelen + fitness.	A/B/C/D/E		PO	P	100		P1 P2	nee
Sportoriëntatie moet tenminste met een voldoende worden afgesloten.				Vrijstelling voor gezakte kandidaten: Indien een gezakte kandidaat BO heeft afgesloten dan recht op vrijstelling BO					

4.5 biologie

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In % (totaal = 100%)	Duur In min.	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4(SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Inleiding in de biologie, Voortplanting, Genetica Evolutie, Regeling en beweging, Waarneming en gedrag, Ecologie en milieu	A, B, C, D, E en F	Thema 1 – 7, boek havo 4a en 4b	T	S	30	100	SEW1 in H4	ja
2	Stofwisseling in de cel en DNA	B, C, D, E, F	Thema 1 en 2, havo 5	T	S	15	100	SEW2	ja
3	Vertering, Transport, Gaswisseling en uitscheiding	B, C, D, F	Thema 3, 4 en 5, havo 5	T	S	15	100	SEW3	ja
4	Alle SE en CE stof H4 en H5	A, B, C, D, E, F	Boek 4a, 4b, 5a en 5b	T	S	25	100	SEW4	ja
5	Tekening huidmondjes	B, C	Microscopie huidmondjes	PO	P	3	50	P1 of P2	nee
6	Tekening bontblad	B, C	Practicum bontblad	PO	P	3	50	P1 of P2	nee
7	Poster organisatieniveaus	A	Wetenschappelijke poster	PO	P	6	100	P1 of P2	nee
8	Tekening hart	B	Anatomie hart	PO	P	3	50	P1 of P2	nee

Vrijstelling voor gezakte kandidaten

Leerlingen die gezakt zijn in HAVO 5, mogen het P.O.(SE5, SE6, SE7,SE8) laten staan, mits dit met een voldoende is afgesloten (6,0 of hoger). Bij een practicumcijfer van 5,9 dient het P.O. opnieuw uitgevoerd te worden. De theoretische SE's 2, 3 en 4 dienen allemaal overgemaakt te worden, SE1 blijft ongewijzigd (20-21), tenzij deze met een herkansing verbeterd wordt.

4.6 Duits

SE	Omschrijving	Domein	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4(SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Informeel brief of e-mail	A	Trabtour katern B schrijven Oefenbrieven, standaardzinnen informele correspondentie	T	M/S	10	50	SEW1 in H4	ja
2	Formele brief of e-mail	D	Trabtour katern B schrijven Oefenbrieven, standaardzinnen formele correspondentie	T	S	25	100	SEW2	ja
3	Kijk- en luistertoets Cito Havo 5	B	Trabtour katern A Oefenmateriaal Duitse nieuwssites, films en oude cito-toetsen	T	S	25	ca. 75	P1: 31 januari 2022	ja
4	Werkstuk Duitse literatuur	E	Literair werk + (digitale) naslagwerken	PO	S	15	600	P2	nee
5	Mondeling	C	Oefendialogen, Trabtour katern B en eigen materiaal	T	M	25	20	SEW4	nee
	Boekverslag 2 en 3	E	Duits literair werk	H	S	n.v.t.	n.v.t.	P2	n.v.t.
De leerlingen lezen in totaal 3 Duitse boeken. Boekverslag 1 is in Havo 4 afgerond. Boek 2 en 3 worden in Havo 5 gelezen.				Vrijstelling voor gezakte kandidaten: SE4 Werkstuk Duitse literatuur (indien de eerste keer een 6,0 of meer is gehaald) Als een leerling geen gebruik maakt van deze vrijstelling, vervalt het oude cijfer en telt het nieuwe cijfer.					

4.7 economie

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4(SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Schaarste en ruil Ruilen over de tijd Samenwerken en onderhandelen	B, C, E, F	Katern 1: hoofdstuk 1 en 2 Katern 4: hoofdstuk 1 en 2 Katern 5: hoofdstuk 1 en 2	T	S	20	100	SEW1 in HAVO 4	Ja
2	Risico en informatie	G, J ¹	Katern 6: hoofdstuk 1 en 2	T	S	20	100	SEW2	ja
3	PO beleggen	G		PO	S	10		P1	nee
4	Welvaart en groei	H	Katern 7: hoofdstuk 1 en 2	T	S	25	100	SEW3	ja
5	Goede tijden, slechte tijden Domeinen CE	D t/m I	Katern 2 t/m 8	T	S	25	100	SEW4	ja
Domein A (vaardigheden) komt in alle SE's aan bod.				Vrijstelling voor gezakte kandidaten: geen					

¹ Aan de hand van een beschreven experiment kan de kandidaat analyseren welke grenzen aan de verklaringskracht van een theoretische concept gesteld kunnen worden.

4.8 Engels

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4(SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Schrijfvaardigheid	D, F	brief/email + report schrijfopdrachten + theorie	T	S	10	nvt	SEW1 in H4	ja
2	Schrijfvaardigheid	D	Essay schrijfopdrachten + theorie	T	S	15	100	SEW2	ja
3	Luistervaardigheid Cito	B	Diverse sites + oude luistertoetsen	T	S	25	70	P1: 1 februari 2022	ja
4	literatuur	E	Boek 2, boek 3, stof behandeld in de lessen (zie literatuurboekje) **	T	M en S **	25	10+ 100	SEW3	Ja, alleen de lesstof.
5	mondeling	C	Spreekopdrachten n.a.v. foto's/artikelen. Oefenopdrachten n.a.v. discussie onderwerpen.	T	M	25	25	SEW4	nee
** <ul style="list-style-type: none"> Boek 1: havo 4 (Handelingsdeel) Boek 2: presentatie in oktober 2021 Boek 3: onderdeel van het literatuur SE 				Vrijstelling voor gezakte kandidaten: Leerlingen doen alle SE's over. Mondelingcijfer mag blijven staan indien 7,5 of hoger. Boek 2, presentatie, mag blijven staan, mits cijfer 7 of hoger is. Boeken lezen: dezelfde boeken als in h5, 1 ^e keer, mogen gebruikt worden.					

4.9 Frans

SE	Omschrijving	Domein	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4 (SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Informele e-mail	D	boekje 'Lettre personnelle...'	T	S	10	50	SEW1 in H4	ja
2	formele brief of e-mail	D, F	oefenbrieven, standaardzinnen formele correspondentie	T	S	25	100	SEW2	ja
3	kijk- en luistertoets Cito havo 5	B	oefenmateriaal op Franse (nieuws)sites/YouTube + oude Cito-toetsen	T	S	25	90	P1: 2 februari 2022	ja
4	werkstuk Franse schrijver	E	literair werk + (digitale) naslagwerken	PO	S	15	600	P2	nee
5	mondeling	C	oefendialogen, eigen materiaal	T	M	25	20	SEW4	nee
	boekverslag boek 2,3*	E	Franse literaire boeken	H	S	n.v.t.	n.v.t.	P2	n.v.t.
*De leerlingen lezen in totaal drie Franse boeken. Boek 1 wordt in de voorexamenklas gelezen.				Vrijstelling voor gezakte kandidaten: SE4 Werkstuk Franse schrijver (indien de eerste keer een 6,0 of meer is gehaald) Als een leerling geen gebruik maakt van deze vrijstelling, vervalt het oude cijfer en telt het nieuwe cijfer.					

4.10 geschiedenis

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4 (SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Prehistorie – 1700 + Staatsinrichting	A, B, D	TV 1 t/m 6 (Hfst. 2 en 3.1-3.6)+ staatsinrichting (Hfst. 10)	T	S	15	100	SEW1 in H4	ja
2	1700-1900 + Historische Context Het Britse Rijk 1620 - 1900	A, B	TV 7+8 (Hfst. 3.7-3.9, 4 en 5) Historische Context Het Britse Rijk 1620-1900	T	S	15	100	SEW2	ja
3	1900-1950 + thema's Amerikaanse geschiedenis en Russische geschiedenis	A, B, C	TV 9 (Hfst. 6 en 7) Amerikaanse geschiedenis (Hfst. 11) Russische geschiedenis (Hfst. 12)	T	S	25	100	SEW3	ja
4	PO Holocaust	A, B, E	Verdiepingsopdracht Holocaust	PO	S/M	10	-	P2	nee
5	1950 – heden + Historische Contexten Duitsland en Europa 1918-1991 en Nederland 1948 - 2008	A, B	TV 10 (Hfst. 8 en 9) Historische Contexten Duitsland en Europa 1918-1991 Nederland 1948-2008	T	S	35	100	SEW4	ja
				Vrijstelling voor gezakte kandidaten: SE4 indien een 6,0 of hoger is gehaald					

4.11 kunst – beeldende vorming

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) TO (theoretische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk pitch en presentatie) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4 (SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	SE1 uit Havo 4			PO en TO	P en D/S	10		SEW1 in H4	nee
2	BV Thema 1 Autonome Kunst	BV: B	Autonome kunst	PO	P	10		P1	nee
3	Researchopdracht BV Thema 1	BV: A,1,2,3		TO	S	6		P1	nee
4	BV Thema 2, Toegepaste kunst en vormgeving	BV: B	Toegepaste kunst en vormgeving	PO	P	10		P2	nee
5	Researchopdracht BV Thema 2	BV: A,1,2,3		TO	S	6		P2	nee
6	Toepassen termen en begrippen	KUA: A	Termen en begrippen van de Syllabus en van H8 en H9 en definities van H8 en H9 achterin het handboek	T	D/S	15	100	SEW4	Ja
7	BV Thema 3	BV: B		PO	P	28		P2	nee
8	Researchopdracht BV Thema 3 Autonome Kunst	BV: A,1,2,3	Autonome kunst	TO	S	15		P2	nee
				Vrijstelling voor gezakte kandidaten: Voor SE2, SE3, SE4, SE5, SE7 en SE8 indien een 6,0 of meer is gehaald.					

4.12 kunst – muziek

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) T (toets) TO (theoretische opdracht) PU (praktijk/uitvoering)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4 (SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	SE1 uit H4	MU: A, B	Opgebouwd repertoire H4	PU	P	10	50	SEW1 in H4	nee
2	Compositie	MU: A,B	Toonsoort, toonladders, akkoorden, notenschrift, canon, songwriting	TO	D	10		P1	nee
3	Solfège en Algemene Muziek leer	MU: A	Maat/ritme, intervallen, melodisch dictee, akkoorden, solfège	T	S	15	50	SEW3	ja
4	Mondeling muziekvoorbeelden	MU: A	Schema muziekgeschiedenis	T	M	10	15	P2	ja
5	Einduitvoering	MU: B	Opgebouwd repertoire H5	PU	P	40	100	6 april 2022	nee
6	Toepassen termen en begrippen	KUA: A	Termen en begrippen van de Syllabus en van Hoofdstuk 8 en hoofdstuk 9	T	D/S	15	100	SEW4	ja
				Vrijstelling voor gezakte kandidaten: Voor SE2, SE3, SE4 vrijstelling voor afgesloten onderdelen, indien voor dit onderdeel minimaal een 6,0 is behaald					

4.13 natuurkunde

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4 (SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Materialen, Arbeid en energie	A, C2, D1, D2, H	Hoofdstuk 4, 5 (H4)	T	S	22,5	100	SEW1 in H4	ja
2	Arbeid en energie (H4), Zuinig met energie (H5), Trillingen en golven (H5)	A, B1, C2, H	Hoofdstuk 5 (H4), 8, (H5), 9 (H5)	T	S	22,5	100	SEW2	ja
3	Radioactiviteit, Medische Beeldvorming, Aarde en klimaat, Spiegels en lenzen	A, B2, B3, E2, H	Hoofdstuk 6 (H4), 11 t/m 13 (H5)	T	S	22,5	100	SEW3	ja
4	Aarde en heelal + alle overige CE stof	A, B1, B2, C1, D1, D2, E1, G1, H	Hoofdstuk 1 t/m 5 (H4) Hoofdstuk 8 t/m 12 (H5)	T	S	22,5	100	SEW4	ja
5	Praktische opdracht	I1, I2, I3	Praktische opdracht	PO	P/S	10		P1 of P2	nee
				Vrijstelling voor gezakte kandidaten SE5 indien beoordeeld met een 6,0 of hoger.					

4.14 Nederlands

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4 (SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Schriftelijke taalbeheersing	C	Nieuw Nederlands- cursussen formuleren, argumenteren (korte tekst schrijven/uitleg geven), schrijven en spelling, samenvatten.	T	S	20	100	SEW1 in H4	ja
2	Schrijfvaardigheid	C	<i>Nieuw Nederlands</i> cursussen formuleren, schrijven en spelling, cursus documenteren/brongebruik APA. In een schrijfteam wordt er voorbereid, de beschouwing wordt over een taalkundig onderwerp individueel geschreven.	T	D	30	200	SEW2	ja
3	Verhaalanalyse (een kort verhaal en poëzieanalyse) en literatuurgeschiedenis 20 ^e en 21 ^e eeuw	E	Hand-out verhaalanalyse. Hand-out poëzie-analyse , en hand-out literatuurgeschiedenis h4 Inhoud en taalgebruik worden beoordeeld – Houd óók je taalvaardigheid bij (cursussen Nieuw Nederlands)	T	S	25	100	SEW3	ja
4	Betogende presentatie met vragen over selectie literaire werken (8 nummers) NE6 (recensie h4), NE7 en NE8.	B, C, E	Boekenlijst, hand-out 20 ^e eeuw, verhaal-analyse. NE1 7 Korte verhalen; NE2 Beatris; NE3 Poëzieverslag; NE4 Pitch Eigen boek; NE5 <i>Oeroeg</i> NE6 <i>Eigen boek h4</i> ; NE7 <i>Eigen boek h5</i> ; NE8 <i>Eigen boek h5</i> . Correct taalgebruik telt mee. Maak gebruik van je abonnement !	T	S	25	10	SEW4	ja

5	Handelingsdeel basis	A en C	Samengevat havo-bundel. Schrijf- en leesopdrachten worden tijdens de les verstrekt. Inleveren in Magister. Inhoud en taalgebruik worden beoordeeld – Houd óók je taalvaardigheid bij.	H	S/D	nvt	nvt	P1 en P2	nvt
				Vrijstelling voor gezakte kandidaten geen					

4.15 scheikunde

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging in procenten (totaal = 100%)	Duur in minuten	Moment P1 (periode 1) P2 (periode 2) SEW1 (H4) SEW2 (SE-week 2) SEW3 (SE-week 3) SEW4 (SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Chemisch rekenen, evenwicht en reactiesnelheid	C4, F4	Hoofdstuk 2 + §6.1 t/m §6.3	T	S	20	100	SEW1 in H4	ja
2	Zuren en basen, chemisch evenwicht en groene chemie.	E2, F2, G3, G4, G5	§ 6.3, hoofdstuk 7 en 11.	T	S	21	100	SEW2	ja
3	Reactiesnelheid en elektrochemie.	C5	Hoofdstuk 1, 2, 4, §6,1+§6,2 en H8.	T	S	22	100	SEW3	ja
4	Biochemie en polymeerchemie.	D4, E3, F5	Hoofdstuk 3, 5, 9 en 10.	T	S	22	100	SEW4	ja
5	Vaardigheidspracticum zuur-base.	A5	Hoofdstuk 7.	PO	P	4	100	P1	nee
6	Vaardigheidspracticum elektrochemie.	A6	Hoofdstuk 8.	PO	P	3	80	P1	nee
7	Forensisch onderzoek. (Kwalitatieve analyse)	A7, D2		PO	P	8	120	P2	nee
8	Oefentitraties (Kwantitatieve analyse)	A5, A8		H	P	0	100	P1/P2	nee
Vrijstelling voor gezakte kandidaten Eén oefentitratie (SE8) mag desgewenst overgeslagen worden.									

4.16 wiskunde A

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur In minuten	Moment P1 (periode 1) P2 (periode 2) SEW1 (H4) SEW2 (SE-week 2) SEW3 (SE-week 3) SEW4 (SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Tellen Statistiek	A, B, E	H4 §1 t/m 4 Handig tellen H6 §1 t/m 4 Statistiek en beslissingen	T	S	10	100	SEW1 in H4	ja
2	Statistiek met ICT	A, E	H8 §1 t/m 4 Statistiek met de computer	T	D	10	100	SEW2	nee
3	Statistiek	A, E	H6 §1 t/m 4 Statistiek en beslissingen H10 §1 t/m 4 Statistische variabelen	T	S	20	100	SEW2	ja
4	Algebra Verbanden	A, B, C	H5 §1 t/m 4 Lineaire verbanden H9 §1 t/m 5 Exponentiële groei	T	S	30	100	SEW3	ja
5	Verandering Verbanden Algebra	A, B, C, D	H7 §1 t/m 3 Veranderingen H11 §1 t/m 5 Formules en variabelen	T	S	30	100	SEW4	ja
Vrijstelling voor gezakte kandidaten: geen									

4.17 wiskunde B

SE	Omschrijving	Domein Eindterm	Leerstof	Type H (handelingsdeel) PO (praktische opdracht) T (toets)	Vorm D (digitaal) M (mondeling) P (praktijk) S (schriftelijk)	Weging In procenten (totaal = 100%)	Duur in minuten	Moment P1(periode 1) P2(periode 2) SEW1(H4) SEW2(SE-week 2) SEW3(SE-week 3) SEW4 (SE-week 4)	Herkansing mogelijk ja nee
1	Meetkundige berekeningen Functies, grafieken en vergelijkingen	A, B, C	H7 §1 t/m 4 Lijnen en cirkels H8 §1 t/m 6 Goniometrie	T	S	10	100	SEW1 in H4	Ja
2	Functies, grafieken en vergelijkingen	A, B	H5 §1 t/m 4 Machten, exponenten en logaritmen H8 §1 t/m 6 Goniometrie H9 §1 t/m 4 Exponentiële verbanden	T	S	30	100	SEW2	ja
3	Meetkundige berekeningen	A, C	H3 §1 t/m 4 Hoeken en afstanden H7 §1 t/m 4 Lijnen en cirkels H10 §1 t/m 4 Meetkundige berekeningen	T	S	30	100	SEW3	Ja
4	Functies, grafieken en vergelijkingen Toegepaste analyse	A, B, D	H6 §1 t/m 4 De afgeleide functie H11 §1 t/m 5 Verbanden en functies	T	S	30	100	SEW4	ja
Vrijstelling voor gezakte kandidaten: geen									

HOOFDSTUK 5 - REKENTOETS

De landelijke rekentoets is in het voorjaar van 2019 door de overheid per direct afgeschaft. De scholen zijn vanaf het schooljaar 2019-2020 zelf verantwoordelijk voor het rekenonderwijs binnen hun school.

Vanaf het schooljaar 2020-2021 is op het HPC het rekenonderwijs ondergebracht bij het vak wiskunde.

Leerlingen die geen examen wiskunde afleggen, moeten een schoolexamen rekenen doen. Het eindcijfer van dit schoolexamen rekenen wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst van het diploma en telt niet mee in de zak-/slaagregeling. De regels die gelden voor (school)examens gelden ook voor het schoolexamen rekenen.

HOOFDSTUK 6 – PROFIELWERKSTUK

Het profielwerkstuk(PWS) is onderdeel van het schoolexamen. Het is een praktische opdracht, waarmee de leerling laat zien welke kennis, inzicht en vaardigheden hij de afgelopen jaren heeft opgedaan.

De leerling heeft gekozen voor een bepaald profiel (NT, NG, EM, CM), waarin hij examen doet. Het is de bedoeling dat het onderwerp van het profielwerkstuk aansluit bij dit profiel.

Voor de havo-leerlingen betekent dit dat het onderwerp van het profielwerkstuk moet aansluiten bij één van de CE-vakken moet zijn. (Een CE-vak is een vak waarin je Centraal Examen doet.)

Leerlingen maken het profielwerkstuk altijd in tweetallen.

Het proces, het eindproduct en de presentatie worden beoordeeld. Daarbij spelen samenwerking en onderzoeksvaardigheden een grote rol.

In de eerste schoolweek van 5 havo staan er twee werkmiddagen voor het PWS op het rooster. Vanaf dat moment werken de examenleerlingen aan hun profielwerkstuk. Op 19 oktober 2021 presenteren ze hun resultaten tot dan toe aan hun begeleider en aan hun medeleerlingen. Op 30 november 2021 wordt de eerste versie van het profielwerkstuk ingeleverd, daarna mag het nog één keer worden aangepast. Kort na het inleveren van de definitieve versie op 17 december 2021 gaan de leerlingen de presentatie voorbereiden: elke leerling presenteert zijn profielwerkstuk tijdens de PWS-avond op 21 december 2021.

01&02 september 2021:	startdagen PWS
19 oktober 2021:	tussenpresentatie PWS
30 november 2021:	inleveren eerste versie PWS
7 december 2021:	eerste versie PWS retour
17 december 2021:	inleveren definitieve versie PWS
21 december 2021:	presentatie-avond PWS
10 januari 2022:	definitieve beoordeling PWS

Beoordelingsformulier Profielwerkstuk HAVO | looptijd: sept – dec 2021

Namen leerlingen: _____

Onderwerp en titel: _____

Begeleid door: _____

criteria	omschrijving	Uitmuntend (5 punten)	Goed (4 punten)	Ruim voldoende (3 punten)	voldoende (2 punten)	Onvoldoende (1 punt)	score
Motivatie	Komt met een afgebakend onderwerp en blijft uit eigen beweging werken aan de beantwoording van de hoofd- en deelvragen						
Coöperatie	Werkt goed samen, lost eventuele conflicten bevredigend op en is flexibel als het gaat om bijstellen van de route en/of het tijdpad						
Exploratief	Weet uit verschillende bronnen bruikbare informatie te halen en deze pasklaar te maken voor het eigen onderzoek en/of voert een experiment uit volgens de geldende regels						
Executief	Werkt systematisch en houdt de grote lijnen in het oog						
Informatief	Zet de gevonden informatie om in een samenhangend en zo mogelijk origineel werkstuk						
Kwalitatief	Heeft zich echt verdiept in het onderwerp en ontwikkelt een eigen mening						
Presentatie	Weet pakkend te formuleren in verzorgde taal; gebruikt verhelderende voorbeelden, schema's, graphics e.d. Geeft een uitdagende, boeiende voordracht						
Evaluatie	Kijkt kritisch naar zichzelf gedurende het hele onderzoeksproces en toont zich in staat eventuele aandachtspunten te verbeteren						
Administratie	Houdt werkdocumenten met planning, afspraken, onderzoeksresultaten, bronvermelding e.d. up- to-date						
Basispunten							5
Totaalscore (delen door 5)							
Beoordeling in cijfervorm							

Toelichting:

Voor akkoord, leerling(en): _____

Voor akkoord, begeleider: _____

Zetten, d. d. : _ - _ - _

HOOFDSTUK 7 - COMBINATIECIJFER

Het combinatiecijfer is het gemiddelde van de vakken:

- godsdiens-levensbeschouwing (4 havo)
- maatschappijleer (4 havo)
- ckv (4 havo)
- profielwerkstuk (5 havo)

Het is belangrijk om minimaal een voldoende te halen voor het combinatiecijfer omdat het combinatiecijfer meetelt in de zak-/slaagregeling van het eindexamen. Als het combinatiecijfer een 7 is, levert het een compensatiepunt op; een 8 levert twee compensatiepunten op.

Het combinatiecijfer wordt als volgt berekend:

Een leerling haalt de volgende cijfers:

godsdiens-levensbeschouwing	5,8 wordt afgerond naar 6
maatschappijleer	6,3 wordt afgerond naar 6
ckv	6,4 wordt afgerond naar 6
profielwerkstuk	6,7 wordt afgerond naar 7

De vier afgeronde cijfers worden gemiddeld en bepalen het combinatiecijfer.

In dit geval $25 : 4 = 6,25$. Dat wordt weer afgerond: het combinatiecijfer is dus een 6.

Een ander voorbeeld:

Een leerling haalt de volgende cijfers:

godsdiens-levensbeschouwing	5,8 wordt afgerond naar 6
maatschappijleer	6,3 wordt afgerond naar 6
ckv	6,5 wordt afgerond naar 7
profielwerkstuk	6,7 wordt afgerond naar 7

De vier afgeronde cijfers worden gemiddeld en bepalen het combinatiecijfer.

In dit geval $26 : 4 = 6,5$. Dat wordt weer afgerond: het combinatiecijfer is dus een 7.

HOOFDSTUK 8 – EXAMENTRAINING

Examentraining door vakdocenten HPC

In de periode tussen SE-week 4 en het CE 1^e tijdvak wordt het lesrooster vervangen door het blokurenrooster.

Voor elk vak wordt er een blok van drie lesuren ingeroosterd. Tijdens dat blok van drie lesuren geven de vakdocenten examentraining: leerlingen maken een examen dat vervolgens besproken wordt. Daarnaast krijgen de leerlingen examentips en is er ruimte om vragen te stellen en extra te oefenen.

Examentraining door Lyceo op het HPC

Naast de examentraining door vakdocenten van het HPC hebben leerlingen ook de mogelijkheid om nog een intensieve examentraining voor één vak te volgen. Deze training duurt twee dagen, verloopt volgens een vast programma en wordt gegeven door een externe organisatie, Lyceo. De examenkandidaten worden tijdens deze tweedaagse examentraining in kleine groepen klaargestoomd voor de examens (1 begeleider op 7 leerlingen). De trainers lopen de examenstof stapsgewijs met de leerlingen door en ze helpen hen bij het maken van verschillende vraagstukken.

De leerlingen schrijven zich via de website van Lyceo in voor deze examentraining. De kosten voor de training worden door de school vergoed. Wij vragen van ouders een bijdrage van € 50,- in de kosten. Na afloop van de training blijft het lesmateriaal in bezit van de leerling.

Zelf inschrijven voor extra examentraining

Omdat het HPC al enkele jaren samenwerkt met Lyceo krijgen leerlingen van het HPC 10% korting als ze zich inschrijven op extra examentrainingen. Die extra trainingen vinden plaats op één van de vele locaties van Lyceo, door het hele land. Leerlingen kunnen hier het hele jaar door terecht voor trainingen in alle vakken op alle niveaus: in weekenden én tijdens alle vakanties.

HOOFDSTUK 9 - CENTRAAL EXAMEN (CE)

9.1 Rooster CE havo 2022 - eerste tijdvak

DATUM	TIJD	VAK
donderdag 12 mei	09.00 – 11.30 uur	Duits
	13.30 – 16.30 uur	aardrijkskunde
vrijdag 13 mei	13.30 – 16.30 uur	wiskunde a,b
maandag 16 mei	09.00 – 12.00 uur	geschiedenis
	13.30 – 16.30 uur	natuurkunde
dinsdag 17 mei	09.00 – 12.00 uur	kunst algemeen
	13.30 – 16.30 uur	Nederlands
woensdag 18 mei	13.30 - 16.30 uur	biologie
donderdag 19 mei	13.30 – 16.00 uur	Frans
vrijdag 20 mei	13.30 – 16.30 uur	economie
Maandag 23 mei	13.30 – 16.30 uur	scheikunde
dinsdag 24 mei	13.30 – 16.00 uur	Engels
woensdag 25 mei	13.30 – 16.30 uur	bedrijfseconomie
dinsdag 31 mei	Vanaf deze datum is er ruimte voor eventuele toepassing 'Continuïteitsplan Centrale Examens'. Voor gevallen waarbij de geheimhouding van de examens geschonden is of afname niet mogelijk is, treedt een Continuïteitsplan in werking. In het meest ingrijpende noodscenario kunnen één of meer centrale examens worden uitgesteld en kan het eerste of tweede tijdvak zich uitstrekken tot het moment van aanvang van de vroegste zomervakantie (9 juli 2022).	

9.2 Rooster CE havo 2022 - tweede tijdvak

Het tweede tijdvak is bestemd voor leerlingen die inhalen, herkansen of herprofilieren. Het tweede tijdvak is van 20 juni t/m 23 juni 2022
De indeling van de vakken in het tweede tijdvak wordt in maart 2022 bekend gemaakt.
(zie: www.examenblad.nl)

9.3 Toegestane hulpmiddelen bij CE

HULPMIDDELEN 2022	
alle vakken	<p>basispakket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier - tekenpotlood - blauw en rood kleurpotlood - liniaal met millimeterverdeling - passer - geometrische driehoek - vlakgum - elektronisch rekenapparaat <p>Bij de vakken zonder grafische rekenmachine is een machine met basisbewerkingen voldoende. NIET toegestaan zijn rekenmachines die:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. op het lichtnet aangesloten moeten worden b. tijdens het examen opgeladen moeten worden c. geluidsoverlast bezorgen d. zijn voorzien van een schrijfblok, alarminstallatie, dan wel zend- en/of ontvangstmogelijkheden e. alfanumeriek zijn f. grafieken kunnen weergeven in het afleesvenster
alle schriftelijke examens	woordenboek Nederlands of woordenboek Nederlands-thuis taal
Duits, Engels, Frans	woordenboek doeltaal-thuis taal en thuis taal-doeltaal Engels: daarnaast ook een woordenboek Engels-Engels
Latijn	woordenboek Latijn (incl. grammatica-overzicht)
wiskunde A,B,C	<p>grafische rekenmachine (Zie www.examenblad.nl voor de toegestane types)</p> <p>Het is een kandidaat tijdens het examen niet toegestaan de beschikking te hebben over twee rekenmachines noch gebruik te maken van de rekenmachine van een andere kandidaat.</p> <p>roosterpapier in cm²</p>
biologie, natuurkunde, scheikunde	goedgekeurd informatieboek: Binas 6e editie of Sciencedata
aardrijkskunde	Een atlas is sinds 2021 niet toegestaan bij het centraal examen .
muziek, kunst (algemeen)	computer

9.4 Regels bij CE

- Neem bij ziekte vóór het examen, contact op met de school. Telefoonnummer 0488-451544
- De examens moeten precies op tijd beginnen. Daarom moet je steeds tien minuten vóór elke zitting in de zaal aanwezig zijn.
- Wie meer dan 30 minuten te laat komt, mag niet meer worden toegelaten en kan het examen dus niet maken. Je kunt voor dat vak dan wel deelnemen aan het tweede tijdvak, maar je kunt in het tweede tijdvak dan geen herkansing doen.
- Mobiele telefoons, smartwatches, tassen en jassen mogen niet in de examenzaal meegenomen worden.
- In de examenzaal neem je plaats achter de tafel waarop het blad met jouw naam en examenummer ligt.
- Er wordt alleen papier gebruikt dat door de school is verstrekt. Dit geldt voor zowel net- als kladpapier.
- Je dient zelf te zorgen voor andere schrijfmaterialen die je nodig hebt. (Zie paragraaf 9.3 Toegestane hulpmiddelen)
- Je mag niet schrijven met een potlood. Correctievloeistof mag niet gebruikt worden.
- Je mag tijdens de examenzitting je plaats niet verlaten zonder toestemming van een surveillant, tenzij om werk in te leveren en weg te gaan (zie punt 11 en 12). Steek voor alle verzoeken je hand op. De surveillant komt dan bij je.
- Denk eraan dat je alle papieren die je inlevert, voorziet van je naam, examenummer en de naam van je docent.
- Gedurende het eerste uur van de zitting mag je de examenzaal niet verlaten. Daarna mag je weggaan zodra je klaar bent, behalve gedurende het laatste kwartier. Je mag de zaal niet verlaten vóór je je ervan overtuigd hebt, dat je werk door de surveillant in ontvangst is genomen. De opgaven dienen tot het einde van de zitting in de examenzaal te blijven.
- Als aan het einde van een zitting wordt meegedeeld dat het tijd is, moet je op je plaats blijven zitten, totdat de surveillanten het werk van alle leerlingen hebben opgehaald.

9.5 Herkansingsregeling CE

Herkansing

Elke examenkandidaat mag voor één vak uit zijn pakket deelnemen aan het Centraal Examen in het tweede tijdvak (20 t/m 23 juni 2022). De kandidaat maakt uiterlijk donderdag 16 juni vóór 11 uur bij de afdelingsleider schriftelijk bekend welk vak hij/zij herkanst. Als de kandidaat afziet van herkansing wordt de uitslag van het eerste tijdvak de definitieve uitslag. Bij herkansing telt uiteindelijk het hoogste cijfer mee voor de berekening van het eindcijfer CE.

Uitgesteld examen

Kandidaten die om een geldige reden één of meer zittingen hebben gemist tijdens CE eerste tijdvak kunnen in het tweede tijdvak (20 t/m 23 juni 2022) maximaal twee vakken inhalen. Zij kunnen dan niet herkansen; dat gebeurt dan eventueel in het derde tijdvak bij de staatsexamen-commissie. Zijn meer dan twee zittingen gemist, dan moet het Centraal Examen ook worden afgerond in het derde tijdvak in augustus 2022, op een centrale plaats in Nederland.

9.6 Mededelingen over de gang van zaken na het examen

- Na het examen moet het werk door de eigen leraar en door een leraar-gecommitteerde van een andere school worden nagekeken; zij stellen samen de score vast. Voor de correctie is tijd nodig, evenals voor het vaststellen van de uitslag. Voordat alle werkzaamheden voltooid zijn, kan er geen informatie gegeven worden over de uitslag van het examen.
- Op 15 juni worden alle leerlingen gebeld door hun mentor.
Tussen 14.00 en 15.00 worden de afgewezen kandidaten gebeld.
Tussen 15.00 en 16.00 uur worden de geslaagde kandidaten gebeld.
- Op 15 juni om 16 uur komen de niet geslaagde leerlingen naar school om de herkansingsmogelijkheden te bespreken.
Om 18 uur worden de geslaagde kandidaten op school verwacht. Zij ontvangen en tekenen hun voorlopige cijferlijst en leveren indien ze willen profileren, het herkansingsformulier in.
- Op 1 juli worden alle leerlingen die deelgenomen hebben aan het Centraal Examen tweede tijdvak gebeld door de afdelingsleider.
Tussen 10.00 en 11.00 uur worden de herkansers gebeld.
Tussen 11.00 en 12.00 uur worden de herprofileerders gebeld.
- De diploma-uitreiking zal plaatsvinden op maandag 4 juli 2022 om 19.30 uur.
- Aangezien het diploma bij de uitreiking door de gediplomeerde moet worden ondertekend, kan alleen de geslaagde leerling zelf het diploma in ontvangst nemen. Er worden dus geen diploma's per post toegezonden of aan anderen meegegeven.
- Leerlingen die niet op de diploma-uitreiking aanwezig kunnen zijn, dienen dit tijdig aan de afdelingsleider te melden. Zij moeten een afspraak maken met de afdelingsleider voor het ondertekenen van hun diploma.

HOOFDSTUK 10 - ZAK-/SLAAGREGELING

Wanneer ben je geslaagd?

Je bent geslaagd als je aan de volgende vier uitslagregels voldoet:

1. Het gemiddelde van al je centraal examencijfers is 5,5 of hoger. (Tel al je centraal examencijfers bij elkaar op en deel dit door het aantal centrale examens die je hebt gedaan). Met een gemiddelde van 5,4999 of lager ben je gezakt.
2. Het vak lichamelijke opvoeding is afgerond met de beoordeling 'voldoende' of 'goed'.
3. Je maximaal één 5 hebt op de kernvakken (Nederlands, Engels en wiskunde). Dus één 5 en verder alles een 6 of hoger.
4. Je eindcijfers voldoen ook aan de volgende eisen:
  - a. Al je eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - b. Je hebt één 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - c. Je hebt één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0 of
  - d. Je hebt twee 5-en of één 5 en één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0.
  - e. Geen eindcijfer is 4 of lager.

Let op: om te slagen moet je dus aan alle vier de eisen voldoen!

Als je aan één van de eisen niet voldoet, ben je gezakt.

Hoe wordt je eindcijfer berekend?

Het eindcijfer van een vak is het gemiddelde van het schoolexamencijfer (SE) en het centraal examencijfer (CE), afgerond op een geheel cijfer. Als het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, wordt het eindcijfer naar beneden afgerond. Een 5,49 is dus een 5. Als het eerste cijfer achter de komma een 5 of hoger is, wordt het eindcijfer naar boven afgerond. Een 5,50 is dus een 6. Als er voor een vak geen centraal examen is, dan is het cijfer van het schoolexamen ook het eindcijfer.

Wanneer telt wiskunde mee voor de kernvakkenregeling?

In het rijtje van kernvakkenregel staat wiskunde genoemd. Dit is wiskunde A of wiskunde B. Wie op de havo het profiel CM doet, hoeft geen wiskunde in zijn pakket te hebben. Dan geldt de kernvakkenregel dus alleen voor Nederlands en Engels.

Maar hoe zit het dan als je tóch wiskunde A of wiskunde B doet in het CM-profiel?

Dan telt wiskunde gewoon mee in de kernvakkenregel. Tenzij het een extra vak is; dan geldt de standaardregel dat het extra vak niet meetelt voor de uitslag als je door het niet meetellen kunt slagen.

Het combinatiecijfer. Wat is dat?

Het combinatiecijfer is het gemiddelde van: maatschappijleer, godsdienst-levensbeschouwing, ckv en het profielwerkstuk. Het combinatiecijfer is een van de cijfers bij de hierboven genoemde uitslagregel 4. De vakken die het combinatiecijfer vormen hebben alleen een schoolexamen en geen centraal examen.

Het combinatiecijfer weegt niet mee bij de berekening van het gemiddelde van de centraal examencijfers (dat ten minste een 5,5 moet zijn). Het combinatiecijfer mag geen 3 zijn. Ook de afzonderlijke onderdelen van het combinatiecijfer mogen niet met een 3 beoordeeld zijn. (Zie ook hoofdstuk 7 – combinatiecijfer).

Doe je examen in een extra vak?

Je kunt niet zakken op een onvoldoende voor een extra vak. Ook na je examens kun je een extra vak nog laten vallen.

Examenreglement 2021-2022

Inhoud

Woord vooraf	1
1. Begrippenlijst	2
2. Algemene bepalingen	2
3. Toelating tot het eindexamen (art.2)	3
4. Het schoolexamen in hoofdlijnen	4
5. Onregelmatigheden	5
A. Verhinderig bij een schoolexametoets	6
B. Te laat komen bij een schoolexametoets	6
C. Fraude bij schoolexamens door een kandidaat	6
6. Omgaan met schoolexamenwerk	7
7. Afronden van schoolexamencijfers	8
8. Herkansen van schoolexamens	8
9. Regels omtrent het centraal examen	9
10. Onregelmatigheden	9
A. Verhinderig bij het centraal examen	9
B. Te laat komen bij een centraal examen	10
C. Ziek of onpasselijk worden tijdens een centraal examen	11
D. Fraude bij een centraal examen door een kandidaat	11
11. Herkansing van het centraal examen	12
12. Het combinatiecijfer	13
13. Voortijdig of op een hoger niveau examen doen	13
14. Eindcijfer eindexamen	13
15. Zak-/slaagregeling	14
vwo	14
havo	14
mavo	15
vmbo k/b	15
16. Aanvullende regels van het C.E.	16
17. Inleveren en inzien van centraal examenwerk	17
18. Aangepast examen	17
19. Besluit	18
Bijlage 1a Toegestane hulpmiddelen vmbo/mavo	19
Bijlage 1b Toegestane hulpmiddelen havo/vmbo	20

Woord vooraf

Voor jullie ligt het Examenreglement 2021-2022. Het is bedoeld voor alle leerlingen van het HPC die in het schooljaar 2022 eindexamen doen.

In dit Examenreglement staan alle voorschriften en regels waar je je aan moet houden bij het schoolexamen en het centraal examen.

De belangrijkste dingen die je moet weten zijn nog eens op een rij gezet. Gemakkelijk voor jou, maar ook voor je ouders of verzorgers die je natuurlijk dit reglement laat lezen!

Namens alle medewerkers van de school wensen wij jullie een goed examenjaar toe.

De rector,
G. Beekhuizen

De teamleiders:
Mw. W.H.W. Klaassen
Mw. drs. E. Mulder
F.W. Naber
C. Oosterink

1. Begrippenlijst

Bevoegd gezag

Het College van Bestuur van de Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs 'Over- en Midden-Betuwe'

Directeur

De rector van het HPC Zetten

Eindexamen

Dit is het geheel van centraal examen en schoolexamen.

Examinator

Degene die belast is met het afnemen van het examen

Fraude

Het op arglistige wijze geven van een onjuiste voorstelling van zaken, in eigen of andermans belang, door vervalsing van administratie of ontduiking van de voorschriften

Herkansen

Het opnieuw afleggen van een eerder gedaan examen

Inhalen

Het alsnog afleggen van een eerder gemist examen

Kandidaat

Een ieder die door het bevoegd gezag tot het eindexamen wordt toegelaten

Minderjarigheid

Als een kandidaat jonger is dan 18 jaar, zijn de ouders/verzorgers verantwoordelijk.

PTA

Programma van toetsing en afsluiting

Verhindering

Afwezigheid met of zonder opgaaf van reden

De artikelen waarnaar in dit reglement wordt verwezen, zijn artikelen uit het Eindexamenbesluit Voortgezet Onderwijs.

2. Algemene bepalingen

Afname en leiding

Het examen wordt afgenomen door de vakdocenten.

De dagelijkse leiding ligt in handen van: de directeur of diens plaatsvervanger, als voorzitter van de examencommissie, en de examensecretaris. De examensecretaris is door de directeur vanuit het personeel aangewezen.

Examencommissie

Het bevoegd gezag stelt een examencommissie in. Deze commissie bestaat uit de examensecretaris, de teamleider bovenbouw havo/vwo en een docent.

- 1 Een examencommissie heeft ten minste de volgende taken en bevoegdheden:
  - a. het borgen van de kwaliteit van de schoolexaminering (procesmatig, inhoudelijk, passend bij de visie van de school en passend bij het afsluitende karakter van het schoolexamen),
  - b. het vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen om schoolexamens te beoordelen en vast te stellen.
- 2 De examencommissie stelt regels vast over de uitvoering van de taken en bevoegdheden, bedoeld in het eerste lid, en de maatregelen die zij in dat verband kan nemen.
- 3 Indien een kandidaat bij de examencommissie een verzoek of een klacht indient waarbij een lid van de examencommissie is betrokken, neemt het betrokken lid geen deel aan de behandeling van het verzoek of de klacht.

- 4 De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op over haar bevindingen bij het borgen van de kwaliteit van de schoolexaminering en verstrekt dit verslag aan het bevoegd gezag.

Het bevoegd gezag draagt er mede door de samenstelling van de examencommissie zorg voor dat het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie voldoende wordt gewaarborgd.

Examenreglement

Het Bevoegd gezag stelt het examenreglement vast. Het examenreglement van het HPC Zetten is vastgesteld conform de voorschriften van het Inrichtingsbesluit VO en het Eindexamenbesluit VO. Het examenreglement wordt door de directeur voor 1 oktober toegezonden aan de inspectie en verstrekt aan de examenkandidaten.

PTA

Het bevoegd gezag stelt jaarlijks voor 1 oktober een 'programma van toetsing en afsluiting' vast, dat betrekking heeft op het desbetreffende schooljaar. Het programma vermeldt in elk geval:

- a. welke onderdelen van het examenprogramma in het schoolexamen worden getoetst,
- b. de inhoud van de onderdelen van het schoolexamen,
- c. de wijze waarop en de tijdvakken waarbinnen de toetsen van het schoolexamen plaatsvinden, de herkansing daaronder mede begrepen,
- d. de wijze van herkansing van het schoolexamen, alsmede
- e. de regels voor de wijze waarop het cijfer voor het schoolexamen voor een kandidaat tot stand komt.

Het programma van toetsing en afsluiting wordt voor 1 oktober toegezonden aan de inspectie en verstrekt aan de kandidaten.

3. Toelating tot het eindexamen en keuze van de vakken

1. Het bevoegd gezag stelt de leerlingen van een school in de gelegenheid ter afsluiting van de opleiding een examen af te leggen.
2. De directie en de examinatoren nemen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag het eindexamen af.
3. Het examen bestaat uit twee delen:
  - a. het schoolexamen; dit bestaat per vak uit een aantal toetsen en opdrachten, die gedurende de cursus worden afgenomen volgens het PTA;
  - b. het centraal examen.

Keuze van eindexamenvakken

1. De kandidaten kiezen, met inachtneming van artikel 8 van het Eindexamenbesluit VO, in welke vakken zij examen willen afleggen. Voor kandidaten geldt deze keuze voor zover het bevoegd gezag hen in de gelegenheid heeft gesteld onderwijs in die vakken in het laatste leerjaar van de cursus te ontvangen.
2. De kandidaten kunnen, voor zover het bevoegd gezag hen dat toestaat, in meer dan het in artikel 8 t/m 30 van het Eindexamenbesluit VO voorgeschreven aantal vakken dat een eindexamen vormt, examen afleggen.
3. Voor het behalen van het diploma is deelname aan alle toetsen die deel uit maken van het schoolexamen en het centraal examen verplicht.
4. Voor het behalen van het diploma is het verplicht werk behorende bij een praktische opdracht in te leveren op of voor de deadline.

Schoolexamen rekenen

Leerlingen die geen eindexamen doen in het vak wiskunde doen schoolexamen rekenen. Dit schoolexamen is gebaseerd op de referentieniveaus. Het resultaat van het schoolexamen rekenen telt niet mee in de uitslag, maar wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst.

4. Het schoolexamen (= S.E.) in hoofdlijnen

1. Het schoolexamen wordt ingesteld door de directie en de examinatoren en strekt zich uit over alle vakken, waarin de kandidaat examen aflegt.
2. Sommige vakken worden alleen met een schoolexamen afgesloten en dus niet met een centraal examen.
3. De examinerator drukt zijn eendoordeel over kennis, inzicht en vaardigheid uit in een cijfer voor het schoolexamen. Hij gebruikt daarbij een schaal van cijfers lopende van 1 t/m 10 met de daartussen liggende cijfers afgerond op 1 decimaal.
4. Indien zo'n gemiddelde een cijfer is met twee of meer decimalen, dan wordt het cijfer afgerond op de eerste decimaal, met dien verstande dat deze decimaal met 1 wordt verhoogd indien de tweede decimaal zonder afronding 5 of hoger is. (b.v. 5,44 wordt 5,4 - 5,45 wordt 5,5).
5. Het eindcijfer van het schoolexamen wordt bepaald aan de hand van de in het PTA beschreven toetsen. Indien een kandidaat in een vak door twee of meer docenten is geëxamineerd, bepalen deze docenten in onderling overleg het cijfer voor het schoolexamen. Komen zij niet tot overeenstemming, dan wordt het cijfer bepaald op het rekenkundig gemiddelde van de beoordeling door ieder van hen.
6. Vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld, dienen ten minste één week voor het centraal examen te zijn afgesloten.
7. De examinerator stelt een kandidaat zo spoedig mogelijk in kennis van elke beoordeling, die bij het bepalen van het eendoordeel over de kandidaat meetelt.
8. Een kandidaat, die, om wettige redenen - zulks ter beoordeling van de voorzitter en de secretaris van de examencommissie - verhinderd is een schoolexamen c.q. een onderdeel van het schoolexamen te maken, krijgt een herkansing. De reden van de verhindering dient voor het afnemen van het examen gemeld te worden. Slaagt de kandidaat er niet in de wettigheid van de verhindering aan te tonen, dan geldt art. 5 van het Eindexamenbesluit. In dit reglement vermeld onder *hoofdstuk 6. Onregelmatigheden*.
9. Een eventuele herkansing voor een vak of een onderdeel daarvan wordt voor de verschillende vakken geregeld conform de regeling gepubliceerd in het examenboek en staat in het PTA.
10. Bij het schoolexamen kan van de kandidaat verlangd worden dat hij/zij één of meer examens aflegt bij een leraar, van wie hij/zij geen les heeft in het betreffende vak. Een en ander ter beoordeling van de directeur.
11. Voor de aanvang van het centraal examen wordt de kandidaat schriftelijk in kennis gesteld van zijn eindcijfers voor het schoolexamen en zijn profielwerkstuk.
12. Indien een kandidaat het schoolexamen niet conform de eisen van het PTA heeft afgerond voor de aanvang van het centraal examen, mag hij/zij niet deelnemen aan het centraal examen.
13. Het schoolexamen maakt geen deel uit van de herkansingsprocedure via het C.E. Het daarvoor behaalde cijfer blijft staan.
14. Het is een afgewezen kandidaat niet toegestaan zijn voldoende eindcijfers te laten staan en slechts onderwijs in enkele vakken te volgen om daarin vervolgens eindexamen af te leggen.
15. De kandidaat is verplicht alle in het rooster van zijn/haar klas voorkomende vakken te volgen, die door de school of bij de wet verplicht zijn gesteld (behalve bij verleende vrijstellingen).
16. Het schoolexamen wordt verder ingesteld overeenkomstig datgene wat voor elk vak afzonderlijk in de PTA's is aangegeven. De PTA's geven ook aan welke schoolexamens herkanst kunnen worden en welke niet.
17. Indien en voor zover het schoolexamen in een vak op schriftelijke wijze plaatsvindt, worden de opgaven, het werk van de kandidaten, de beoordelingsnormen en de voor elk werk toegekende cijfers bewaard gedurende ten minste zes maanden na afloop van het eindexamen. Na dit tijdstip kunnen de werken op school worden opgehaald. Niet opgehaalde werken worden vernietigd.

5. Onregelmatigheden

Eindexamenbesluit VO, artikel 5. Onregelmatigheden

- 1 *Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen of deeleindexamen dan wel ten aanzien van een aanspraak op ontheffing aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, dan wel zonder geldige reden afwezig is, kan de directeur maatregelen nemen.*
- 2 *De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:*
  - a. *het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen, de rekentoets of het centraal examen,*
  - b. *het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het schoolexamen, de rekentoets of het centraal examen,*
  - c. *het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen, de rekentoets of het centraal examen,*
  - d. *het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de directeur aan te wijzen onderdelen.*

Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat examen af in een volgend tijdvak van het centraal examen.

- 3 *Het besluit waarbij een in het eerste lid bedoelde maatregel wordt genomen, wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de inspectie en, indien de kandidaat minderjarig is, aan de wettelijke vertegenwoordigers van de kandidaat.*
- 4 *De kandidaat kan tegen een beslissing van de directeur van een school voor voortgezet onderwijs in beroep gaan bij de door het bevoegd gezag van de school in te stellen commissie van beroep. Van de commissie van beroep mag de directeur geen deel uitmaken.*
- 5 *In overeenstemming met artikel 30a van de Wet op het voortgezet onderwijs wordt het beroep binnen vijf dagen nadat de beslissing aan de kandidaat is bekendgemaakt, schriftelijk ingesteld bij de commissie van beroep. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepsschrift, tenzij zij deze termijn gemotiveerd heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen of deeleindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van het tweede lid. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de directeur en aan de inspectie.*

A. Verhinderings bij een schoolexametoets

Toelichting

De directeur beschouwt als verhinderings met geldige reden:

- ziekte die de kandidaat schriftelijk kan (laten) verantwoorden;
- verhinderings wegens 'een bijzondere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid', ter bepaling door de directeur.

Protocol

1. De directeur ziet erop toe dat er tussen de school en de kandidaat en/of de ouders/ verzorgers (indien mogelijk voorafgaand aan de feitelijke verhinderings) adequaat is gecommuniceerd over de verhinderings. D.w.z. de ouder(s) hebben telefonisch contact met de teamleider of diens vervanger.
2. De teamleider maakt op het proces-verbaal melding van de verhinderings.
3. De teamleider hoort de kandidaat.

4. De teamleider stelt vast of de genoemde reden een al dan niet geldige reden is voor verhindering.

Verhindering met geldige reden

5. De teamleider informeert de kandidaat over de consequentie van de verhindering nl. het later maken van dit werk.

Verhindering zonder geldige reden

De directeur besluit welke maatregel(en) genoemd in artikel 5 lid 2 van het Eindexamenbesluit VO genomen wordt (worden).

De maatregel moet in verhouding zijn tot de onregelmatigheid.

6. De teamleider informeert de kandidaat schriftelijk over de wijze waarop het schoolexamen wordt gemaakt
7. De kandidaat kan bezwaar aantekenen tegen het besluit van de directeur bij de commissie van beroep.

B. Te laat komen bij een schoolexametoets

Een kandidaat die te laat komt bij een schoolexamen krijgt geen extra tijd. Hij wordt wel toegelaten tot 15 minuten na het begin van het schoolexamen.

Indien overmacht een rol speelt bij het te laat komen, dit ter beoordeling van de teamleider, kan het werk alsnog gemaakt worden. Het tijdstip wordt bepaald in overleg met de teamleider en docent.

De kandidaat bespreekt dit punt op de dag van het te laat komen. Indien de reden van het te laat komen niet geaccepteerd wordt, kan het werk alleen als herkansing gemaakt worden.

De kandidaat kan tegen het besluit van de teamleider bezwaar aantekenen.

C. Fraude bij schoolexamens door een kandidaat

Enkele voorbeelden van fraude zijn:

- (delen van) het examenwerk niet inleveren en beweren het wel ingeleverd te hebben;
- examenwerk van een ander inleveren;
- plagiaat plegen via schriftelijke dan wel elektronische bronnen (Internet);
- citeren van bronnen zonder bronvermelding;
- gebruik maken van ongeoorloofde hulpmiddelen;
- afkijken of overleggen met anderen;
- gelegenheid geven tot afkijken;
- aanwijzingen krijgen/ geven bij toiletbezoek;
- bij bespreking van examenwerk antwoorden verbeteren.
- foto's maken van het examenwerk.

Protocol

1. Indien een toezichthouder waarneemt dat een kandidaat zich schuldig maakt aan een frauduleuze handeling/ onregelmatigheid stelt hij de betreffende kandidaat hier onmiddellijk van in kennis.
2. De kandidaat wordt - als het enigszins mogelijk is - in staat gesteld om het werk af te maken. Dit om beroepsprocedures niet in de weg te staan. In geval van een schriftelijk examen krijgt de kandidaat een nieuw antwoordblad. Op het oorspronkelijke blad wordt een melding van fraude aangetekend. Om te voorkomen dat de kandidaat iets kan uitwissen wordt dit blad vervolgens ingenomen.
3. De surveillant maakt z.s.m. melding bij de teamleider van de geconstateerde fraude zowel mondeling als schriftelijk.
4. De directeur hoort de kandidaat en de surveillant.
5. Nadat het onderzoek is afgesloten, neemt de directeur een beslissing die in overeenstemming is met artikel 5 lid 2 van het Eindexamenbesluit VO.
6. De kandidaat en, bij minderjarigheid diens ouders, wordt schriftelijk van de beslissing van de directeur in kennis gesteld.
7. De kandidaat kan tegen het besluit in beroep gaan. Hierbij wordt de volgende procedure gevolgd:

Commissie van beroep

Wanneer een kandidaat bezwaar maakt tegen een beslissing van de directeur, kan hij in beroep gaan bij de commissie van beroep. Deze commissie bestaat uit de examensecretaris, een door de MR aan te wijzen lid en een teamleider (van een andere afdeling dan de betrokken afdeling). Het adres van de commissie van beroep is:

Mammoetstraat 1-3
6671 DL ZETTEN

Kandidaten kunnen uitsluitend in beroep gaan tegen een besluit van de directeur dat als strafmaatregel is genomen in verband met onregelmatigheden. Er kan geen beroep aangetekend worden tegen de wijze van examineren en beoordelen.

6. Omgaan met schoolexamenwerk

Regelgeving

Artikel 31, lid 2 en 3: Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting

Artikel 35c: Examendossier

Artikel 57: Bewaren examenwerk

a. Innemen schoolexamenwerk

De kandidaat ziet erop toe dat alle gemaakte werken ingenomen worden. De kandidaat geeft zijn werk persoonlijk aan de docent. De kandidaat is hiervoor verantwoordelijk. Dit geldt zowel voor een toets als een praktische opdracht.

b. Teruggeven schoolexamenwerk

De docent zorgt dat het schriftelijk werk binnen 10 werkdagen nagekeken is. Hij bespreekt het werk klassikaal of individueel. De beoordeling is op het werk aangegeven. Tijdens de bespreking mag er niet op het werk geschreven worden door de kandidaat.

c. Bezwaar maken

De kandidaat kan bij de teamleider bezwaar indienen bij de beoordeling van een schoolexamenwerk. De teamleider hoort de kandidaat en geeft binnen vijf werkdagen zijn besluit.

d. Bewaren schoolexamenwerk

De docent bewaart het schoolexamenwerk tot een half jaar nadat de kandidaat de school verlaten heeft. In het protocol examendossier zijn de regelingen voor de autorisatie van de cijfers vastgelegd.

7. Afronden van schoolexamencijfers

Regelgeving

Artikel 3, lid 1: Afnemen van eindexamen

Artikel 4, lid 1: Indeling eindexamen; profielwerkstuk en sectorwerkstuk

Artikel 7, lid 1c: Examenprogramma

Artikel 31, lid 2 en 3: Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting

Artikel 33, a: Mededeling beoordeling schoolexamen

Artikel 35, lid 1 en 2: Beoordeling schoolexamen

Artikel 47, lid 3: Eindcijfer eindexamen

Afronding van de cijfers

De schoolexamentoetsen van vakken met een C.E. worden als volgt afgerond:

Indien een gemiddelde een cijfer is met twee of meer decimalen, dan wordt het cijfer afgerond op de eerste decimaal, met dien verstande dat deze decimaal met 1 wordt verhoogd indien de tweede decimaal zonder afronding 5 of hoger is. (b.v. 5,44 wordt 5,4 – 5,45 wordt 5,5)

De afronding van het schoolexamencijfer indien het vak geen C.E. kent:

Indien een gemiddelde een cijfer is met een decimaal, dan wordt het cijfer afgerond op het eerste cijfer, met dien verstande dat dit cijfer met 1 wordt verhoogd indien de eerste decimaal zonder afronding 5 of hoger is. (b.v. 5,4 wordt 5 – 5,5 wordt 6)

8. Herkansen van schoolexamens

Herkansingsmogelijkheden

In het PTA staat aangegeven welke schoolexamentoetsen herkansbaar zijn.

- Alle schriftelijke toetsen die afgenomen worden in de S.E.-week zijn herkansbaar, onafhankelijk van het behaalde cijfer.
- Mondelinge toetsen zijn niet herkansbaar.
- Kijk- en luistertoetsen zijn herkansbaar, maar kunnen alleen herkanst worden na S.E.-week 4.
- Een schoolexamentoets mag maximaal éénmaal herkanst worden.
- Het hoogste cijfer telt.

Iedere leerling heeft vier* herkansingen en één extra herkansing indien een kijk- en luistertoets herkanst wordt na S.E.-week 4:

- Na SE-week 1 -> één herkansing SE1
- Na SE-week 2 -> één herkansing SE2
- Na SE-week 3 -> één herkansing SE3
- Na SE-week 4 -> één herkansing SE4
- Na SE-week 4 -> één extra herkansing indien een kijk- en luistertoets herkanst wordt.

*Vmbo/mavo: na SE week 4 extra herkansing uit SE week 1,2,3

*Als je tijdens de herkansing afwezig bent, vervalt het recht op herkansing.

Herexamen vmbo/mavo

Iedere leerling van vmbo en mavo heeft recht op een herexamen maatschappijleer ongeacht het behaalde cijfer. Het herexamen omvat door het bevoegd gezag aangegeven onderdelen van het examenprogramma. Het hoogste van het eerder behaalde eindcijfer en het cijfer behaald bij het herexamen geldt als het definitieve cijfer.

Herexamen havo/vwo

De leerlingen van havo en vwo hebben de mogelijkheid één herexamen te kiezen uit de vakken maatschappijleer, godsdienst-levensbeschouwing en ckv. Het hoogste van het eerder behaalde eindcijfer van dat vak en het cijfer behaald bij het herexamen geldt als het definitieve cijfer.

Extra Herkansing SE1 i.v.m. situatie rond Coronavirus

SE-week 1 vond plaats in het voorexamenjaar aan het einde van het schooljaar 2020-2021. Omdat de crisis rond het Coronavirus nadelige invloed had op de onderwijssituatie is in overleg met de MR de herkansingsregeling voor SE1 verruimd: leerlingen mogen uit SE-week 1 twee SE's herkansen. De herkansingen SE1 vinden plaats op 5 oktober 2021.

9. Regels omtrent het centraal examen (C.E.)

1. De Minister zorgt ervoor dat de opgaven, tijdig beschikbaar worden gesteld aan de directeur van de school.
2. De directeur zorgt ervoor, dat de opgaven voor het centraal examen geheim blijven tot de aanvang van de toets waarbij deze opgaven aan de kandidaten worden voorgelegd.
3. Tijdens een toets van het centraal examen worden aan de kandidaten geen mededelingen van welke aard ook, aangaande de opgaven gedaan, uitgezonderd mededelingen van het College voor toetsen en examens.
4. De directeur draagt er zorg voor dat het nodige toezicht bij het centraal examen wordt uitgeoefend.
5. De toezichthouders maken een proces-verbaal op. Zij leveren dit in bij de directeur samen met het gemaakte examenwerk.
6. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de toets tot die toets worden toegelaten.

7. De aan de kandidaten voorgelegde opgaven voor een toets van het centraal examen blijven in het examenlokaal tot het einde van die toets.
8. Onder een toets als bedoeld in dit hoofdstuk wordt ook de rekentoets begrepen.
9. De examinerator drukt zijn eendoordeel over kennis, inzicht en vaardigheid uit in een cijfer voor het centraal examen. Hij gebruikt daarbij een schaal van cijfers lopende van 1 t/m 10 met de daartussen liggende cijfers afgerond op 1 decimaal.

10. Onregelmatigheden

A. Verhinderung bij het centraal examen

Toelichting

In het Eindexamenbesluit wordt gesproken over verhinderung met geldige reden en verhinderung zonder geldige reden. De directie stelt vast of er sprake is van verhinderung met geldige reden of verhinderung zonder geldige reden. De directie zou onder meer als verhinderung met geldige reden kunnen beschouwen:

- ziekte die de kandidaat schriftelijk kan (laten) verantwoorden;
- verhinderung wegens 'een bijzondere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid', ter bepaling door de directie.

De vaststelling door de directie of er sprake is van verhinderung met geldige reden of verhinderung zonder geldige reden is bepalend voor de consequenties voor de kandidaat. Het Eindexamenbesluit is daar heel duidelijk in. Bij een verhinderung zonder geldige reden kan de directie maatregelen nemen conform het examenreglement van de school.

Regelgeving

Artikel 5: Onregelmatigheden

Artikel 45: Verhinderung centraal examen

Protocol

Algemeen

1. De directie ziet erop toe dat er tussen de school en de kandidaat en/of de ouders/ verzorgers (indien mogelijk voorafgaand aan de feitelijke verhinderung) adequaat is gecommuniceerd over de verhinderung.
2. De directie maakt op het proces-verbaal melding van de verhinderung.
3. De directie hoort de kandidaat.
4. De directie stelt vast of de genoemde reden een al dan niet geldige reden is voor

Verhinderung met geldige reden

5. De directie informeert de kandidaat over de consequentie (het alsnog afleggen van een examenonderdeel in het volgende tijdvak) van de verhinderung.
Indien een kandidaat om een geldige reden ter beoordeling van de directie is verhinderd bij één of meer toetsen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen op ten hoogste twee toetsen te voltooien.
Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de staatsexamencommissie zijn eindexamen te voltooien. Kandidaten van een school voor vwo of havo leggen het centraal examen af ten overstaan van de staatsexamencommissie vwo of havo.

Verhinderung zonder geldige reden

5. De directie besluit welke maatregel(en) genoemd in artikel 5 lid 2 van het Eindexamenbesluit genomen wordt (worden).
De maatregel moet in verhouding zijn tot de onregelmatigheid.
6. De directie informeert de kandidaat schriftelijk over de wijze waarop het examen zal worden afgerond.

B. Te laat komen bij een centraal examen

Toelichting

Het verdient aanbeveling om dit protocol in samenhang met het protocol 'Verhinderung' te bekijken.

Regelgeving

Artikel 40, lid 6: Regels omtrent het centraal examen

Protocol

Te laat komen tot 30 minuten na aanvang van een zitting van het centraal examen

1. De directie wordt geacht een kandidaat tot maximaal 30 minuten na aanvang van een zitting van het centraal examen tot het examen toe te laten.
2. De eindtijd blijft gelijk, tenzij nog tijdens de zitting in overleg met de inspectie anders wordt besloten. Als tijdens de zitting geen contact met de inspectie mogelijk is, neemt de directie zelf de beslissing en meldt deze aan de inspectie.
3. De directie maakt op het proces-verbaal melding van het te laat komen en de eventuele gevolgen hiervan (al dan niet verlenging van de eindtijd).

Te laat komen vanaf 30 minuten na aanvang van een zitting van het centraal examen

1. De directie mag een kandidaat die meer dan 30 minuten te laat komt na aanvang van een zitting van het centraal examen niet meer tot het examen toelaten. Er is in dat geval sprake van verhindering.
2. De directie maakt op het proces-verbaal melding van het te laat komen.
3. De directie zorgt voor opvang van de kandidaat.
4. De directie beslist of er sprake is van te laat komen met geldige redenen.
5. De directie informeert de kandidaat schriftelijk over de consequenties van het te laat komen.
6. De directie wijst op de beroepsmogelijkheid.

C. Ziek of onpasselijk worden tijdens een centraal examen

Algemeen

Het uitgangspunt is: eenmaal gemaakt is gemaakt. Kandidaten dienen zich bewust te zijn dat een melding achteraf dat zij zich toch niet helemaal fit voelden tijdens het maken van het examen, geen reden is om het gemaakte werk ongeldig te verklaren op basis van artikel 43, lid 1. Voor kandidaten van wie bekend is dat er in de thuissituatie grote spanningen zijn bijvoorbeeld vanwege ziekte of overlijden van een familielid of vanwege andere ingrijpende persoonlijke omstandigheden, is het aan te raden van tevoren te peilen of deelname aan het examen op dat moment wel verstandig is. Zoiets kan variëren per dag. Verder is het raadzaam om bij de plaatsing in de zaal rekening te houden met kandidaten met een bepaalde ziekte of aandoening.

Regelgeving

Artikel 43, lid 1: Niet op regelmatige wijze afgenomen centraal examen

Artikel 45: Verhinderung centraal examen

Protocol

1. De directie overlegt in eerste instantie met de kandidaat over de vraag of deze het examen kan voortzetten.
2. Als de kandidaat het examen niet kan afmaken, gaat de directie tijdens de zitting na of de kandidaat het examen later op diezelfde dag kan voortzetten. De directie overlegt hierover met de inspectie. Als de kandidaat het examen op diezelfde dag kan voortzetten, dient de kandidaat tot die tijd in quarantaine te worden gehouden.
3. Indien de kandidaat het examen niet op dezelfde dag kan voortzetten, verzoekt de directie de inspectie per omgaande om het tijdens de zitting gemaakte examenwerk ongeldig te verklaren. Wanneer de inspectie het werk ongeldig verklaart, wordt de kandidaat voor het betreffende examen verwezen naar het volgende tijdvak.
4. De directie maakt op het proces-verbaal melding van het ziek worden/ onpasselijk worden.
5. De directie informeert de kandidaat schriftelijk over de wijze waarop het examen zal worden afgerond.

D. Fraude bij een centraal examen door een kandidaat

Enkele voorbeelden van fraude zijn:

- (delen van) het examenwerk niet inleveren en beweren het wel ingeleverd te hebben;
- examenwerk van een ander inleveren;
- gebruik maken van ongeoorloofde hulpmiddelen;
- tijdens een examen afkijken of overleggen met anderen;
- tijdens een examen gelegenheid geven tot afkijken;
- aanwijzingen krijgen/geven bij toiletbezoek.
- foto's maken van het examenwerk

Regelgeving:

Artikel 5: Onregelmatigheden

Protocol

1. Indien een toezichthouder waarneemt dat een kandidaat zich schuldig maakt aan een frauduleuze handeling/onregelmatigheid stelt hij de betreffende kandidaat hier onmiddellijk van in kennis.
2. De kandidaat wordt - als het enigszins mogelijk is - in staat gesteld om het werk af te maken. Dit om beroepsprocedures niet in de weg te staan. In geval van een schriftelijk examen krijgt de kandidaat een nieuw antwoordblad. Op het oorspronkelijke blad wordt een melding van fraude aangetekend. Om te voorkomen dat de kandidaat iets kan uitwissen wordt dit blad vervolgens ingenomen.
3. De surveillant maakt van het geconstateerde melding op het proces verbaal.
4. Na afloop van het examen wordt de directie van het voorval mondeling en schriftelijk in kennis gesteld. De directie stelt een onderzoek in, waarbij de verschillende betrokkenen worden gehoord. Alvorens een beslissing ingevolge het tweede lid wordt genomen, hoort de directie de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De directie deelt zijn beslissing mede aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op het bepaalde in het vierde lid. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is, alsmede aan de inspectie.
5. Nadat het onderzoek is afgesloten, neemt de directie een beslissing.
6. De kandidaat en, bij minderjarigheid diens ouders, wordt schriftelijk van de beslissing van de directie in kennis gesteld. De kandidaat wordt vanzelfsprekend gewezen op de beroepsmogelijkheid.
7. De directie stelt tevens de inspectie op de hoogte van zijn beslissing.

De leerling kan bezwaar maken tegen het besluit van de directeur. Dit bezwaar wordt behandeld door de Commissie van Beroep.

In overeenstemming met [artikel 30a van de Wet op het voortgezet onderwijs](#) wordt het beroep binnen vijf dagen nadat de beslissing aan de kandidaat is bekendgemaakt, schriftelijk ingesteld bij de commissie van beroep. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepsschrift, tenzij zij deze termijn gemotiveerd heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het schoolexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mee aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is, aan de directeur en aan de inspectie.

Opmerking:

Kandidaten kunnen uitsluitend in beroep gaan tegen een besluit van de directeur dat als strafmaatregel is genomen in verband met onregelmatigheden. Er kan geen beroep aangetekend worden tegen de wijze van examineren en beoordelen.

11. Herkansing van het centraal examen

Elke kandidaat krijgt na de eerste uitslagbepaling van het examen het recht om in datzelfde examenjaar voor één vak uit zijn pakket deel te nemen aan het centraal examen in het eerstvolgende tijdvak. Dat is dus meestal het tweede tijdvak.

Beperking: Dat vak moet wel betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de eerste uitslag.

Cijfer herkansing

De herkansing van een centraal examen geschiedt voor een vak waarin het schoolexamen is afgelegd, met inachtneming van het volgende:

- Bij herkansing geldt het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen, als definitief cijfer voor het centraal examen.
- Het voorgestelde cijfer geldt als definitief cijfer, tenzij de kandidaat binnen vier dagen na het voorstel de directie schriftelijk meedeelt dat het andere cijfer in aanmerking moet worden genomen.

Recht op herkansing

Het recht op herkansing is er niet alleen voor de gezakte kandidaten, die alsnog kunnen slagen, maar ook voor:

- kandidaten die volgens de eerste uitslagbepaling al geslaagd zijn.
- kandidaten met meer dan het minimum aantal vakken, die door weglating van een van de vakken volgens de eerste uitslagbepaling al zijn geslaagd.
- kandidaten die afgewezen zijn en niet meer kunnen slagen voor hun eindexamen, maar nog wel een extra certificaat zouden kunnen bemachtigen.

Procedure

De kandidaat maakt uiterlijk donderdag 16 juni vóór 11 uur bij de teamleider schriftelijk bekend welk vak hij/zij herkanst. Als de kandidaat afziet van herkansing wordt de uitslag van het eerste tijdvak de definitieve uitslag.

Bij herkansing telt uiteindelijk het hoogste cijfer mee voor de berekening van het eindcijfer C.E..

Uitgesteld examen

Kandidaten die om een geldige reden één of meer zittingen hebben gemist tijdens het C.E. eerste tijdvak kunnen in het tweede tijdvak maximaal twee vakken inhalen. Zij kunnen dan niet herkansen; dat gebeurt dan eventueel in het derde tijdvak bij de staatsexamen-commissie. Zijn meer dan twee zittingen gemist, dan moet het Centraal examen ook worden afgerond in het derde tijdvak in augustus 2020, op een centrale plaats in Nederland.

12. Het combinatiecijfer havo/vwo

Het combinatiecijfer is het gemiddelde van de vakken:

- godsdienst-levensbeschouwing
- maatschappijleer
- ckv
- profielwerkstuk

Vwo-leerlingen die in het bezit zijn van het havo-diploma zijn vrijgesteld van het volgen van onderwijs in maatschappijleer en ckv. Deze vakken maken dan geen deel uit van het combinatiecijfer. Het combinatiecijfer wordt dan slechts gevormd door het cijfer voor het profielwerkstuk en het eindcijfer voor godsdienst-levensbeschouwing.

Het combinatiecijfer wordt als volgt berekend:

Eerst worden de cijfers van de afzonderlijke onderdelen afgerond tot gehele cijfers. Deze afgeronde cijfers worden gemiddeld en het gemiddelde wordt vervolgens ook weer afgerond tot een geheel cijfer.

Voor geen van de vakken van het combinatiecijfer mag een 3 of lager gehaald worden. Het combinatiecijfer zelf moet ook hoger zijn dan een 3.

13. Voortijdig of op een hoger niveau examen doen

Voortijdig examen doen

Het bevoegd gezag kan een leerling uit het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar toelaten tot het centraal examen in één of meer vakken, maar niet in alle vakken van het eindexamen.

Het schoolexamen in dat vak of die vakken wordt dan afgesloten voordat in dat leerjaar het centraal examen in dat vak of die vakken begint. Als de leerling niet bevorderd wordt naar het volgende leerjaar, vervallen de met dit centraal examen of deze centrale examens behaalde resultaten.

Op een hoger niveau examen doen

Leerlingen die goed zijn in een bepaald vak, mogen in het desbetreffende vak op een hoger niveau examen doen. Ook dit geldt voor één of meer vakken. Voorwaarde is wel dat de leerling ook de schoolexamens op het hogere niveau heeft afgelegd. Is een examen op hoger niveau afgelegd en valt het cijfer tegen, dan mag de leerling op een later moment (bijvoorbeeld in het tweede tijdvak) alsnog het centraal examen op het eigen niveau afleggen. Aangezien dit geen herkansing is, vervalt hiermee niet het recht op herkansing. Het laatst behaalde cijfer telt. Als men terugvalt naar het eigen niveau, vervalt het cijfer op hoger niveau, ook al is dat een hoger cijfer.

14. Eindcijfer eindexamen

1. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
2. De examinerator bepaalt het eindcijfer voor een vak op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen.
3. Indien in een vak alleen een schoolexamen is gehouden is het cijfer voor het schoolexamen tevens het eindcijfer.

15. Zak-/slaagregeling

Vwo

Je bent geslaagd als je aan de volgende vier uitslagregels voldoet:

1. Het gemiddelde van al je centraal examencijfers is 5,5 of hoger. (Tel al je centraal examencijfers bij elkaar op en deel dit door het aantal centrale examens die je hebt gedaan). Met een gemiddelde van 5,4999 of lager ben je gezakt.
2. Het vak lichamelijke opvoeding is afgerond met de beoordeling 'voldoende' of 'goed'.
3. Je maximaal één 5 hebt voor de kernvakken (Nederlands, Engels en wiskunde). Dus één 5 en verder alles een 6 of hoger.
4. Je eindcijfers voldoen ook aan de volgende eisen:
  - a. Al je eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - b. Je hebt één 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - c. Je hebt één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0 of
  - d. Je hebt twee 5-en of één 5 en één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0.
  - e. Geen eindcijfer is lager dan een 4.

Let op: om te slagen moet je dus aan alle vier de eisen voldoen!

Als je aan één van de eisen niet voldoet, ben je gezakt.

Havo

Je bent geslaagd als je aan de volgende vier uitslagregels voldoet:

5. Het gemiddelde van al je centraal examencijfers is 5,5 of hoger. (Tel al je centraal examencijfers bij elkaar op en deel dit door het aantal centrale examens die je hebt gedaan). Met een gemiddelde van 5,4999 of lager ben je gezakt.
6. Het vak lichamelijke opvoeding is afgerond met de beoordeling 'voldoende' of 'goed'.
7. Je maximaal één 5 hebt voor de kernvakken (Nederlands, Engels en wiskunde). Dus één 5 en verder alles een 6 of hoger.
8. Je eindcijfers voldoen ook aan de volgende eisen:
  - a. Al je eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - b. Je hebt één 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - c. Je hebt één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0 of
  - d. Je hebt twee 5-en of één 5 en één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0.
  - e. Geen eindcijfer is lager dan een 4.

Let op: om te slagen moet je dus aan alle vier de eisen voldoen!

Als je aan één van de eisen niet voldoet, ben je gezakt.

Mavo

Je bent geslaagd als je aan de volgende vijf uitslagregels voldoet:

1. Het gemiddelde van al je centraal examencijfers is 5,5 of hoger. (Tel al je centraal examencijfers bij elkaar op en deel dit door het aantal centrale examens die je hebt gedaan). Met een gemiddelde van 5,49 of lager ben je gezakt.
2. De vakken lichamelijke opvoeding en ckv zijn 'voldoende' of 'goed'.
3. Het eindcijfer voor Nederlands is minimaal een 5.
4. Je eindcijfers voldoen ook aan de volgende eisen:
  - a. Al je eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - b. Je hebt één 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - c. Je hebt één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0 of
  - d. Je hebt 2x een 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0.
  - e. Geen eindcijfer is lager dan een 4.
5. Je hebt een voldoende of goed voor je sectorwerkstuk.

Let op: om te slagen moet je dus aan alle vijf de eisen voldoen!
Als je aan één van de eisen niet voldoet, ben je gezakt.

Vmbo k/b

Je bent geslaagd als je aan de volgende vier uitslagregels voldoet:

1. Het gemiddelde van al je centraal examencijfers is 5,5 of hoger. (Tel al je centraal examencijfers bij elkaar op en deel dit door het aantal centrale examens die je hebt gedaan). Met een gemiddelde van 5,49 of lager ben je gezakt.
2. De vakken lichamelijke opvoeding en ckv zijn 'voldoende' of 'goed'.
3. Het eindcijfer voor Nederlands is minimaal een 5.
4. Je eindcijfers voldoen ook aan de volgende eisen:
  - a. Al je eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - b. Je hebt één 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, of
  - c. Je hebt één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0 of
  - d. Je hebt 2x een 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger én het gemiddelde van al je eindcijfers is ten minste 6,0.
  - e. Geen eindcijfer is lager dan een 4.

Let op: om te slagen moet je dus aan alle vier de eisen voldoen!
Als je aan één van de eisen niet voldoet, ben je gezakt.

Hoe wordt je eindcijfer berekend?

Het eindcijfer van een vak is het gemiddelde van het schoolexamencijfer (S.E.) en het centraal examencijfer (C.E.), afgerond op een geheel cijfer. Als het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, wordt het eindcijfer naar beneden afgerond. Een 5,49 is dus een 5. Als het eerste cijfer achter de komma een 5 of hoger is, wordt het eindcijfer naar boven afgerond. Een 5,50 is dus een 6. Als er voor een vak geen centraal examen is, dan is het cijfer van het schoolexamen ook het eindcijfer.

16. Aanvullende regels van het C.E.

1. Omtrent de opgaven worden geen mededelingen of inlichtingen van welke aard of door wie dan ook aan de kandidaten verstrekt.
2. De aan de kandidaat voorgelegde opgaven voor een toets van het centraal examen blijven in het examenlokaal tot het einde van de zitting.

3. Een kandidaat die te laat komt, mag uiterlijk tot een half uur na het tijdstip van opening van de enveloppe tot het examenlokaal worden toegelaten. Hij levert het werk in op het tijdstip dat voor de andere kandidaten geldt. Na een half uur is toelating niet meer toegelaten.
4. In de lokalen waar schriftelijke eindproeven en het C.E. worden afgenomen, mogen géén tassen, schriften, leerboeken (binnen het bereik van de leerlingen) aanwezig zijn. Schrijfgereedschap, tekengerei, calculator en dergelijke dienen dus tijdig uit de tassen gehaald te worden.
5. Het werk van het centraal examen mag niet met potlood gemaakt worden (uitgezonderd tekeningen en grafieken). Zie bijlage 1.
6. Het gebruik van boeken, logaritmetafels, tabellen en andere hulpmiddelen is de kandidaat verboden met uitzondering van die waarvan het gebruik door de commissie, belast met de vaststelling van de opgaven, is toegestaan bij het Centraal examen en het schoolexamen. Er mag alleen gebruik gemaakt worden van door de school goedgekeurde elektronische rekenapparatuur volgens de richtlijnen van het CvTE. Zie bijlage 1.
7. Het is de kandidaat niet geoorloofd zich zonder toestemming van degenen die toezicht houden, uit het examenlokaal te verwijderen.
8. Kandidaten mogen zich gedurende de examenzitting niet van hun plaats begeven. Indien zij iets nodig hebben, dienen zij door het opsteken van de hand en zo min mogelijk storend, de aandacht van één der surveillanten te trekken.
9. Kandidaten mogen, na inlevering van het werk, de zaal verlaten vanaf een uur na de opening van de zitting tot een kwartier voor het einde van de zitting. Gedurende het laatste kwartier van de zitting verlaat, om onnodige ordeverstoring te voorkomen, geen der kandidaten de examenzaal.
10. Aan het einde van de zitting blijft iedere kandidaat zitten, tot het werk van alle kandidaten door de dienstdoende surveillanten is opgehaald. De kandidaat dient er zelf op toe te zien dat zijn werk, inclusief de eventuele bijlagen door een der surveillanten is ingenomen.
11. De bijlagen waarop een antwoord moet worden ingevuld, dienen in het overige werk te worden ingesloten. Indien het gemaakte werk uit meer papieren bestaat, dienen deze in elkaar gestoken te worden ingeleverd. De kandidaat is zelf verantwoordelijk voor het inleveren van het examenwerk. De bladzijden van het werk moeten genummerd zijn en het totaal aantal bladzijden staat op de eerste bladzijde.
12. Gemaakt werk dat eenmaal het lokaal c.q. de examenzaal heeft verlaten mag niet meer worden ingeleverd. Het mag niet door de surveillerende docent(en) worden ingenomen. Een kandidaat, die het lokaal c.q. de zaal verlaten heeft, mag niet meer worden toegelaten, ook niet wanneer hij/zij buiten het lokaal c.q. de zaal constateert, dat hij/zij niet alle opgaven heeft gemaakt.
13. Het gebruik van correctievloeistof is niet toegestaan.
14. Elk C.E. in een vak wordt door de kandidaten onder nummer afgelegd. Zij dienen op al hun uitwerk- en kladpapier uitsluitend het examennummer te vermelden. Deze nummers worden tijdig aan de leerlingen medegedeeld.
15. Tijdens de proeven mogen meegebrachte notities niet geraadpleegd worden.
16. De kandidaat hoeft niet zelf zorg te dragen voor uitwerk- en of kladpapier. Voor het uitwerken van de opdrachten en voor het maken van kladberekeningen wordt papier verstrekt. Voor de cito-examens geldt dat deze papieren gewaarmerkt zijn (schoolstempel).

17. Inleveren en inzien van centraal examenwerk

Toelichting

Onder omgaan met centraal examenwerk verstaan we het innemen van centraal examenwerk, het inzien van centraal examenwerk en het beheren en bewaren van centraal examenwerk.

Het enige wat het examenbesluit over het omgaan met examenwerk voorschrijft is dat het werk van een centraal examen tot 6 maanden na de diplomering bewaard moet blijven, ter inzage voor belanghebbenden (artikel 57, lid 1). Meestal gebeurt dit ter voorbereiding op een herkansing. Kandidaten hebben geen recht op teruggave van gemaakt werk of een kopie daarvan.

Een kandidaat kan op basis van deze inzage geen bezwaar maken bij de Commissie van Beroep tegen de beoordeling van het werk van het centraal examen. De correcte beoordeling is gewaarborgd door het inschakelen van de tweede corrector. Een kandidaat kan wel naar de rechter stappen. Uit jurisprudentie blijkt dat de rechter alleen in de beoordeling ingrijpt als blijkt dat sprake is van een apert onzorgvuldige beoordeling.

Regelgeving:

Artikel 31, lid 2 en 3: Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting

Artikel 57: Bewaren examenwerk

Protocol

Innemen van centraal examenwerk

De directie ziet er op toe dat kandidaten bij het innemen van schriftelijk werk:

op het eerste blad hebben vermeld hoeveel blaadjes zij inleveren;

op ieder blad het nummer van het betreffende blad hebben vermeld.

De directie ziet er op toe dat gecontroleerd wordt of het aantal ingeleverde blaadjes klopt met het aangegeven aantal.

Indien een surveillant vaststelt dat een kandidaat, die voortijdig de examenzaal verlaat, het werk niet volledig heeft gemaakt, onthoudt hij zich van commentaar.

De directie ziet er op toe dat op een verzamellijst wordt genoteerd dat een kandidaat het werk heeft ingeleverd (dit kan eenvoudig door afvinken gebeuren).

Inzage van beoordeeld examenwerk

De directie geeft toestemming tot inzage in het centraal examenwerk.

De directie draagt er zorg voor dat inzage geschiedt onder toezicht.

Bij deze inzage vindt geen discussie plaats over het toegekende aantal punten.

Beheren/bewaren van centraal examenwerk

De directie draagt er zorg voor dat centraal examenwerk tot 6 maanden na diplomering bewaard blijft.

De directie draagt er zorg voor dat de medewerker aan wie examenwerk wordt toevertrouwd dit zorgvuldig beheert.

18. Aangepast examen

Eindexamenbesluit VO – Artikel 55. Afwijking wijze van examineren

1. De directie kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een manier die is aangepast aan de mogelijkheden van de kandidaat. In dat geval beslist de directie op welke manier het examen zal worden afgelegd.
2. Leerlingen kunnen in bijzondere omstandigheden verlenging van examentijd vragen, bijvoorbeeld bij dyslexie.

Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepast wijze van examineren dat:

- a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld,
- b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en
- c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe de in onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.

Voor kandidaten die o.g.v. het deskundigenrapport recht hebben op auditieve ondersteuning, is op bestelling een Daisy-Cd met ingesproken tekst beschikbaar, of een pdf (tekstbestand) voor audio middels spraaksynthese (kunstmatige stem).

De Daisy-Cd is beschikbaar voor het eerste tijdvak. Als een kandidaat recht heeft op auditieve

ondersteuning, geldt dat voor het eerste én tweede tijdvak en zal het HPC in het tweede tijdvak zo nodig een individuele voorleeshulp inzetten.

Voor examenleerlingen voor wie aangepaste maatregelen gelden en/of leerlingen met een dyslexieverklaring wordt een persoonlijk PTA opgesteld waarin de extra maatregelen worden vastgelegd.

3. Verzoeken om aangepaste examens of verlenging van examentijd moeten voor 15 oktober bij de examensecretaris zijn ingediend.

19. Besluit

In alle gevallen waarin dit examenreglement niet voorziet, beslist de directeur. Een kandidaat kan bezwaar maken tegen enige uitvoeringsmaatregel of -handeling die hij in strijd acht met het examenreglement. Dit bezwaar wordt behandeld door de Commissie van Beroep. Voor de procedure: zie Hoofdstuk 5 en 8.

Bijlage 1a Toegestane hulpmiddelen vmbo/mavo

HULPMIDDELEN 2022		
Vak	Leerweg	Hulpmiddel
alle vakken	alle leerwegen	basispakket, bestaande uit: - schrijfmateriaal incl. millimeterpapier - tekenpotlood - blauw en rood kleurpotlood - liniaal met millimeterverdeling - passer - geometrische driehoek - vlakgum - elektronisch rekenapparaat (zie Examenblad.nl)
alle schriftelijke examens	alle leerwegen	woordenboek Nederlands of woordenboek Nederlands-thuistaal
Duits, Engels, Frans	alle leerwegen	woordenboek doeltaal-thuistaal en thuistaal-doeltaal; bij Engels: (op verzoek kandidaat) daarnaast ook woordenboek Engels-Engels (zie 3.2)
wiskunde	alle leerwegen	naast of in plaats van de geometrische driehoek: een windroos roosterpapier in cm ²
nask 1, nask 2	alle leerwegen	door het CvTE goedgekeurd informatiemateriaal (zie 3.5)
muziek, dans, drama	tl	computer
cspe beroepsgericht	bb, kb	De informatie over de benodigde materialen, grondstoffen, gereedschappen en/of hulpmiddelen bij de praktische opdrachten van het cspe wordt elk jaar in de instructie voor de examinerator meegedeeld. Het gebruik van een woordenboek Nederlands is bij deze praktische examens niet toegestaan.
cpe beeldend	tl	Informatie over de afname wordt elk jaar in de instructie voor de examinerator meegedeeld.

Bijlage 1b Toegestane hulpmiddelen havo/vwo

HULPMIDDELEN 2022	
alle vakken	<p>basispakket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier - tekenpotlood - blauw en rood kleurpotlood - liniaal met millimeterverdeling - passer - geometrische driehoek - vlakgum - elektronisch rekenapparaat <p>Bij de vakken zonder grafische rekenmachine is een machine met basisbewerkingen voldoende. NIET toegestaan zijn rekenmachines die:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. op het lichtnet aangesloten moeten worden b. tijdens het examen opgeladen moeten worden c. geluidsoverlast bezorgen d. zijn voorzien van een schrijfrol, alarminstallatie, dan wel zend- en/of ontvangstmogelijkheden e. alfanumeriek zijn f. grafieken kunnen weergeven in het afleesvenster
alle schriftelijke examens	woordenboek Nederlands of woordenboek Nederlands-thuis taal
Duits, Engels, Frans	woordenboek doeltaal-thuis taal en thuis taal-doeltaal Engels: daarnaast ook een woordenboek Engels-Engels
Latijn	woordenboek Latijn (incl. grammatica-overzicht)
wiskunde A,B,C	grafische rekenmachine (Zie www.examenblad.nl voor de toegestane types) Het is een kandidaat tijdens het examen niet toegestaan de beschikking te hebben over twee rekenmachines noch gebruik te maken van de rekenmachine van een andere kandidaat. roosterpapier in cm ²
biologie, natuurkunde, scheikunde	goedgekeurd informatieboek: Binas 6e editie of Sciencedata
aardrijkskunde	Een atlas is sinds 2021 niet toegestaan bij het centraal examen .
muziek, kunst (algemeen)	computer